

ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

АЛЕКСАНДРЕНКО МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ

(власноручний підпис здобувача освіти)

Допускається до захисту:
завідувач кафедри фінансів і
банківської справи,
д-р екон. наук, професор
_____ О.А. Лактіонова
« ____ » _____ 2021 р.

**УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ
ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ**

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
ОП «Фінанси, банківська справа та страхування»

Кваліфікаційна (магістерська) робота

Науковий керівник:
В.П. Козлов, доцент кафедри
фінансів і банківської справи,
канд. екон. наук, доцент

(підпис)

Оцінка: _____ / _____ / _____
(бали/за шкалою ЕКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____
(підпис)

Вінниця 2021

АНОТАЦІЯ

Александренко М. В. Удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні. Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування. Освітня програма «Фінанси, банківська справа та страхування». Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця, 2021.

У роботі розкрито теоретико-методологічні засади фінансування та державного регулювання фізкультурно-спортивних організацій в Україні. Проведено аналіз Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа» та апробацію методу фінансування «Гроші ходять за послугою».

Основним науковим результатом дослідження є розроблена концепція механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні, метою якої є удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій.

Ключові слова: державне регулювання, механізм фінансування, масовий спорт, гуманітарна сфера, управлінські системи, фізичне виховання.

76 с., 13 табл., 5 рис., бібліограф.: 71 джерело.

SUMMARY

Aleksandrenko M. V. Improving the financing mechanism of physical culture and sports organizations in Ukraine. Specialty 072 Finance, banking and insurance. Educational program "Finance, Banking and Insurance". Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia, 2021.

The theoretical and methodological bases of financing and state regulation of physical culture and sports organizations in Ukraine are revealed in this paper. The analysis of the Municipal Institution "Vinnytsia Regional Complex Children's and Youth Sports School" and the approbation of the method of financing "Money goes for service" were carried out.

The main scientific result of the research is a developed concept of the mechanism of financing of physical culture and sports organizations in Ukraine, the purpose of which is to improve the mechanism of financing of physical culture and sports organizations.

Key words: state regulation, financing mechanism, mass sports, humanitarian sphere, management systems, physical education.

76 p., 13 tabl., 5 fig., bibliography: 71 items.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	6
1.1 Економічна сутність фінансів фізкультурно-спортивних організацій	6
1.2 Розвиток механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні.....	16
1.3 Проблеми фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні.....	29
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО- СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА КОМПЛЕКСНА ДИТЯЧО- ЮНАЦЬКА СПОРТИВНА ШКОЛА»).....	34
2.1 Аналіз основних показників діяльності дитячо-юнацької спортивної школи.....	34
2.2 Аналіз динаміки та структури фінансування діяльності дитячо- юнацької спортивної школи.....	38
2.3 Виявлення резервів покращення фінансування дитячо-юнацької спортивної школи.....	47
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ.....	54
3.1 Концепція механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні.....	54
3.2 Апробація методу фінансування «Гроші ходять за послугою».....	65
ВИСНОВКИ.....	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	77
ДОДАТКИ.....	84

ВСТУП

Актуальність дослідження. Для розвитку фізичної культури і спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від підприємств, установ та організацій, фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту; проведення державної спортивної лотереї; інвестиційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

Держава сприяє діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні. За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються видатки державних програм розвитку фізичної культури і спорту: утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл усіх типів, заходи з фізичної культури і спорту та фінансова підтримка організацій фізкультурно-спортивної спрямованості і спортивних споруд місцевого значення.

До досліджень проблем розвитку фізичної культури та спорту в Україні та шляхів їх вирішення зверталось чимало вітчизняних науковців, серед яких особливу вагу мають праці таких учених, як Є.М. Вербовий, О.В. Головійчук, С.М. Домбровська, В.Г. Кононович, В.М. Лелека, А.Д. Молдован, А.А. Москальов, С.В. Нікітенко, О.М. Обозна, Н.А. Орленко, І.Є. Рибич, Ю.В. Шпак та інші. Водночас досліджувались і проблеми фінансування громадських організацій як елемента державних фінансів. Так, їх аналіз знаходимо у працях В. Базилевича, С. Боринця, О. Василика, В. Гейця, В. Кравченка, М. Крупки, В. Малиновського, В. Опаріна, К. Павлюк, Ю. Пасічника, О. Позняк, В. Примуша, І. Чугунова, А. Чухна та ін.

Саме тому дане дослідження є вельми актуальним.

Метою дослідження є розробка на основі системного підходу концепції удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні.

Завдання дослідження:

- визначити економічну сутність механізму фінансування фізкультурно - спортивних організацій в Україні;
- провести аналіз розвитку механізму фінансування фізкультурно - спортивних організацій в Україні;
- провести аналіз діяльності Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа»;
- розробити концепцію удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні;
- провести апробацію методу фінансування «Гроші ходять за послугою».

Об'єктом дослідження є процес фінансування фізкультурно - спортивними організаціями.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти механізму фінансування фізкультурно - спортивних організацій та їх діяльності в різних сферах суспільства.

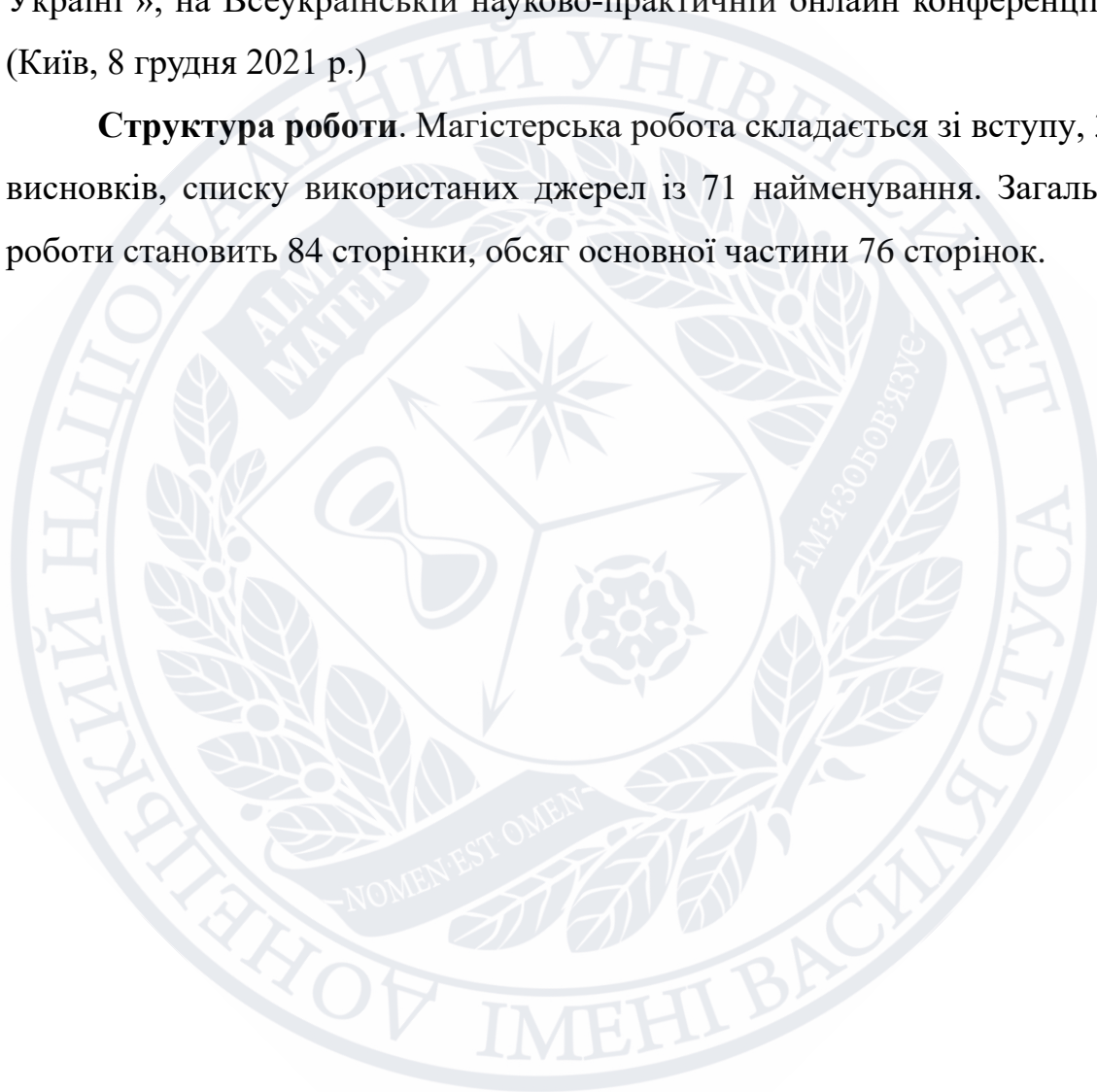
Методи дослідження. Для всебічного вивчення необхідної інформації були використані основні методи дослідження інформації в менеджменті. У дослідженні сучасного стану фінансування сфери охорони здоров'я, фізичного виховання та спорту використовувалися методи статистики і динаміки, системний підхід. Метод динаміки використовувався при аналізі видатків на охорону здоров'я у % до ВВП і загальної суми видатків, середньо очікуваної тривалості життя при народженні в Україні, переходу від одного стану рівноваги до іншого за період 1995 року по 2020 рік. Метод статистики передбачав порівняння суми щорічного фінансування з Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту та фактично виділених коштів у 2020 році. Застосування системного підходу до вивчення фінансових результатів, визначення складових та поглиблення теоретичних аспектів фінансового аналізу, як складної та динамічної системи діяльності підприємств.

Основною інформаційною базою були матеріали Державного комітету статистики України, фінансова звітність підприємства, дослідження науковців та законодавча база.

Практичне значення отриманих результатів. Основні результати наукового дослідження використовуються у практичній діяльності Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа».

Апробація результатів дослідження. За результатами дослідження опубліковано тези «Фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні », на Всеукраїнській науково-практичній онлайн конференції студентів (Київ, 8 грудня 2021 р.)

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел із 71 найменування. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінки, обсяг основної частини 76 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

1.1 Економічна сутність фінансів фізкультурно-спортивних організацій

Сьогодні Україна зіштовхнулася з комплексом нових проблем, що пов'язані із забезпеченням європейських стандартів життя. Серед інших до таких проблем належать невідповідність вимогам сучасності та світовим стандартам ресурсного забезпечення сфери фізичної культури і спорту, а також відсутність сталих традицій та мотивації щодо фізичного виховання і масового спорту як важливого фактора соціального благополуччя, поліпшення стану здоров'я, ведення здорового способу життя і збільшення його тривалості [17]. Відповідно, надзвичайно важливим є не лише вирішення цих проблем, але і пошук шляхів подальшого розвитку культури та спорту в Україні.

Фізкультурно - спортивні заклади беруть участь в організації роботи з розвитку фізичної культури і спорту серед різних груп населення, створюють умови для охорони і зміцнення здоров'я населення, проведення спортивних змагань та навчально - тренувальних заходів, підвищують економічний розвиток території, де вони розташовані, забезпечують спортсменам і тренерам необхідні умови для тренувань, а також сприяють досягненню високих спортивних результатів.

Фахівці розглядають цю галузь як новий і досить перспективний сектор національної економіки. Зміни, що відбулися в економічному і політичному житті України останніми роками, суттєво вплинули на сферу фізкультурно - спортивних послуг. Цей вплив, що має неоднозначний, суперечливий характер, зачіпає всі елементи соціально-економічного механізму функціонування галузі: типи та види суб'єктів фізкультурно - спортивної діяльності, джерела їх

фінансування, умови господарювання, особливості проведення державної політики у цій галузі тощо.

Дослідження теоретичних і прикладних проблем економіки спорту в умовах ринку висвітлено у працях зарубіжних дослідників, а саме: В. Галкіна, М. Золотова, К. Хоманна та ін. Питаннями державної політики у галузі фізичної культури почали займатися також і вітчизняні науковці, серед яких А. Площинська та О. Кузьменко. Проте практично немає наукових праць, в яких би розглядалися фінансові аспекти функціонування організацій фізкультурно - спортивної сфери в умовах формування в Україні основ соціально орієнтованої економіки ринку.

До досліджень проблем розвитку фізичної культури та спорту в Україні та шляхів їх вирішення зверталось чимало вітчизняних науковців, серед яких особливу вагу мають праці таких учених, як Є.М. Вербовий, О.В. Головійчук, С.М. Домбровська, В.Г. Кононович, В.М. Лелека, А.Д. Молдован, А.А. Москальов, С.В. Нікітенко, О.М. Обозна, Н.А. Орленко, І.Є. Рибич, Ю.В. Шпак та інші. Водночас досліджувались і проблеми фінансування громадських організацій як елемента державних фінансів.

Так, їх аналіз знаходимо у працях В. Базилевича, С. Боринця, О. Василика, В. Гейця, В. Кравченка, М. Крупки, В. Малиновського, С. Москвіна, С. Обушного, В. Опаріна, К. Павлюк, Ю. Пасічника, О. Позняк, В. Примуша, І. Чугунова, А. Чухна та ін. Віддаючи належне результатам досліджень вищезгаданих науковців та зважаючи на актуалізацію розвитку фізичної культури та спорту, а також необхідність посилення рівня.

Матеріалами досліджень слугували дані щодо фінансування фізкультурно - спортивних послуг в Україні, а саме практика розвинених країн, оцінка рейтингу України серед країн світу за показником створення сприятливих умов для розвитку фізкультурно - спортивних послуг.

У сфері працюють комерційні і некомерційні організації.

Комерційні успішно функціонують у сфері професійного спорту, надання платних фізкультурно - спортивних послуг, організації видовищних спортивних

заходів (спортивні концерти, виставки, змагання). Здебільшого це професійні та аматорські комерційні спортивні клуби й оздоровчі центри, спортивно-оздоровчі організації, платні спортивні секції тощо. Однак, як показує практика, послуги, надані цими організаціями, часто недоступні широким верствам населення через досить високу ціну.

Крім того, значну частину фізкультурно - спортивних послуг можна віднести до соціально значущих благ, отже, вони не можуть забезпечуватися тільки комерційними структурами. Йдеться про масовий любительський спорт, фізичну культуру і спорт інвалідів, розвиток фізичної культури в дитячих дошкільних і освітніх установах, на виробництві, за місцем проживання. У нашій країні надання цих послуг традиційно забезпечувалося державою та громадськими організаціями (в основному, профспілками) [6, с. 159].

На сьогодні держава не спроможна фінансувати більшість соціально-необхідних, спортивно-оздоровчих послуг у повному обсязі через обмеженість бюджетних ресурсів. Громадські організації з великими труднощами адаптуються до ринкових умов.

Таким чином, виникає необхідність у створенні і розвитку нових форм організацій, які поєднували б сучасні методи ведення господарювання з розвитком соціально-необхідних напрямків фізкультурно - спортивної діяльності. Цими можливостями наділені *некомерційні* організації, які функціонують у різних формах: громадські об'єднання та асоціації, фонди, громадські клуби та установи спеціальної професійної освіти тощо.

Фізкультурно - спортивні заклади можуть бути членами міжнародних спортивних об'єднань, набувати права і нести обов'язки відповідно до статусу членів міжнародних спортивних об'єднань, якщо такі права й обов'язки не суперечать законодавству України. Фізкультурно - спортивна організація може бути як комерційною, так і некомерційною, якщо тільки вона не займається освітньою діяльністю. Комерційні та (або) некомерційні організації можуть об'єднуватися в асоціації та спілки.

Державна підтримка фізичної культури і спорту здійснюється за широким

спектром напрямів. Зокрема підтримка надається на законодавчому рівні, закріплюючи сприятливі умови для функціонування і розвитку фізичної культури і спорту, або в частині прямого фінансування фізкультури і спорту. Держава виділяє кошти з бюджетів усіх рівнів на: утримання управлінського апарату; науково-дослідні та дослідно-конструкторські розробки в досліджуваних галузі; спортивну освіту; утримання спортивних команд і деякі інші заходи; у вигляді непрямого фінансування.

Наприклад, якщо держава у законодавчих та нормативних актах передбачає пільгове оподаткування та кредитування, часткове або повне звільнення від сплати митних зборів, то це фактично еквівалентно наданню фінансової допомоги, оскільки дозволяє працювати фізкультурно - спортивним організаціям на більш вигідних економічних умовах, прямо брати участь у будівництві стадіонів, басейнів, спортивних і туристичних комплексів, обслуговувати великі змагання. У створенні та зміцненні матеріальної бази фізичної культури і спорту також беруть участь місцеві органи влади та місцеве самоврядування. За рахунок своїх бюджетів вони зводять нові спортмайданчики і гімнастичні зали, несуть витрати по ремонту та утриманню вже існуючих об'єктів спортивного, спортивно-оздоровчого призначення, фінансують місцеві змагання.

Держава здійснює фінансування не хаотично і безсистемно, а на основі спеціально розроблених перспективних планів [7]. Плани розвитку фізичної культури і спорту формуються на державному, обласному та регіональному рівнях, а також на рівні окремих районів і фізкультурно – спортивних організацій. Усі ці плани взаємопов'язані й узгоджуються один з одним, утворюючи цілісний єдиний план державного розвитку фізичної культури і спорту з обґрунтованим виділенням певних грошових сум на заплановані заходи [1, с. 102].

Планування забезпечує цілеспрямований і узгоджений громадський вплив на розвиток фізичної культури і спорту, в тому числі фізкультурно - спортивних послуг на основі єдиного плану з метою найбільш повного задоволення потреб

суспільства і кожної окремої особистості у спортивно-оздоровчому вдосконаленні. Максимальне задоволення потреб споживачів є основним завданням економіки будь-якої держави.

Здійснюючи бюджетне фінансування фізкультурно - спортивної сфери, держава прагне до всебічного розвитку людини, закріплення здорового способу життя, формування умов для будь-якої діяльності з надання спортивно-оздоровчих послуг, організації професійно-прикладної підготовки, профілактики захворювань, викорінення шкідливих звичок і правопорушень [8, с. 302]. Розвиваючи національний спорт, у тому числі спорт вищих досягнень, держава тим самим консолідує націю, цілеспрямовано формує почуття патріотизму та гордості за свою країну.

Фінансування фізкультурно - спортивних послуг забезпечує процес надання фізкультурно - спортивних послуг наявним грошовим капіталом для використання в комерційних та некомерційних цілях. Потреби професійної спортивно-оздоровчої діяльності в капіталі можуть бути коротко- і довгостроковими. Основні джерела коротко- і довгострокового капіталу можуть бути поділені на внутрішні та зовнішні. До основних організацій, що можуть бути джерелом фінансування бізнесу, належать комерційні банки, кредитні союзи, ощадно-позикові асоціації, факторингові компанії, облікові будинки, фінансові будинки (промислові банки) та інвестиційні банки. Отже, слід розрізняти такі види фінансування фізкультурно - спортивних послуг, як бюджетне та позабюджетне.

Бюджетне фінансування – це надання в безповоротному порядку коштів з державного бюджету підприємствам (організаціям) для повного або часткового покриття їх витрат [2, с. 214].

Бюджетне фінансування фізкультурно - спортивних послуг, що являє собою надання з бюджету у безповоротному порядку коштів на видатки, пов'язані із здійсненням державних замовлень, виконанням державних спортивно-оздоровчих програм, утриманням державних і комунальних установ та організацій спортивно-оздоровчого характеру, ґрунтується на двох основних

принципах: плановості виділення та цільовому характері використання коштів.

Усі зазначені групи джерел фінансування значно розрізняються за своєю економічною природою, а також за формами й способами отримання грошових коштів (рис. 1.1). Більш того, навіть всередині однієї групи інструменти фінансування можуть досить істотно диференціюватися.

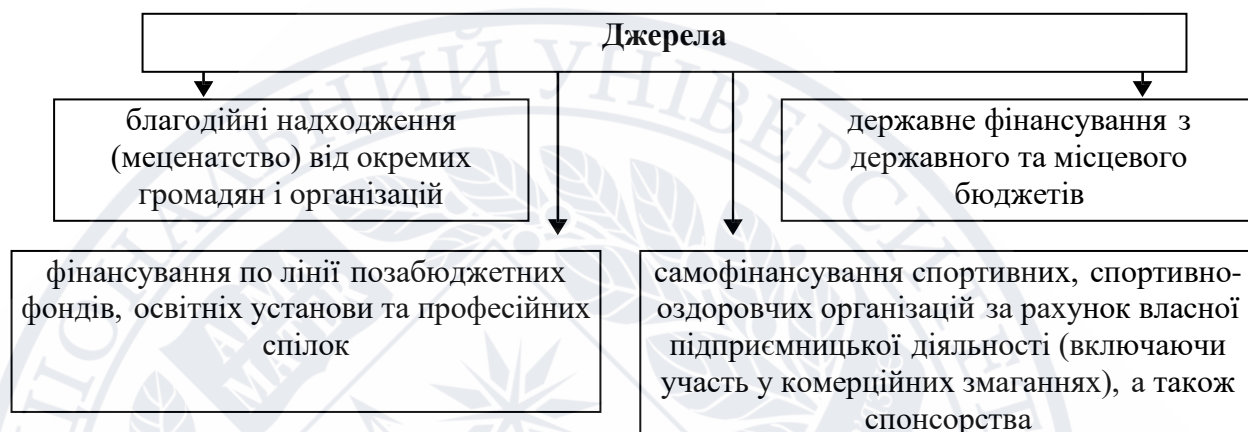

Рисунок 1.1 - Фінансування фізкультурно - спортивних послуг в Україні

Проте фінансування галузі не обмежується бюджетними коштами. В умовах формування ринкової економіки дедалі більшого значення набувають позабюджетні джерела фінансування фізичної культури і спорту, а саме фізкультурно - спортивні організації, адже більшість з них фінансується саме за рахунок позабюджетних коштів.

Позабюджетне фінансування фізичної культури і спорту здійснюється за рахунок різних джерел, а саме: доходів фізкультурно-неспортивних організацій від підприємницької діяльності, надходжень з різноманітних позабюджетних фондів, сприяння розвитку фізичної культури і спорту, від спонсорів, спортивних лотерей, а також інших доходів, які не заборонені законодавством [5, с. 227]. Особливе місце серед позабюджетних джерел фінансування фізичної культури та спорту посідають податкові та інші пільги.

Державне регулювання здійснюється через систему спортивних комітетів і підрозділів з фізичної культури і спорту [9]. Їх діяльність фінансується з державного бюджету і доходів організацій та підприємств, що належать їм.

Щодо спортивно-оздоровчих організацій, керованих спілками та громадськими організаціями, то вони фінансуються як міністерством, так і профспілками і частково за рахунок залучення коштів населення.

Фінансування сфери в умовах ринкових відносин передбачає різні джерела надходження фінансових ресурсів: державними органами, профспілковими організаціями, позабюджетними фондами, освітніми структурами [10]. Крім того, кошти на спортивно-оздоровчу сферу надходять по лінії міжнародних спортивних, благодійних, наукових та інших організацій, а також від окремих меценатів та спонсорів. Багато фізкультурно - спортивних клубів та організацій здійснюють власну підприємницьку діяльність – видають газети, журнали, довідники, випускають сувеніри, значки та іншу спортивну символіку, продають права на теле- та радіотрансляції змагань та інтерв'ю, проводять трансфери (купівлю-продаж) спортсменів тощо.

Таким чином, в Україні розвиток некомерційного сектора в фізкультурно - спортивній сфері гальмується через довготривалість цільової державної програми підтримки та розвитку фізкультурно - спортивної сфери, неефективність реалізації регіональних та територіальних програм, а також слабкий інтерес вітчизняних і зарубіжних інвесторів до вкладення коштів у цю сферу через недостатність податкових пільг та інших стимулюючих преференцій. Донині не отримали достатнього розвитку інститути спонсорства та меценатства.

Крім цього, чинні інституційні механізми та організаційні форми суб'єктів фізкультурно - спортивної сфери бізнесу не забезпечують їх функціонування за сучасними вимогами, їх потенціал не може бути реалізований повною мірою в рамках лише комерційного сектора з урахуванням їх низької підприємницької привабливості.

Крім прямого фінансування з державного та місцевих бюджетів розвитку фізичної культури і спорту, доцільно надавати непряму фінансову допомогу через податкові механізми, зокрема через:

- надання пільг на кошти, які спрямовуються підприємствами на фізкультурно - спортивну та спортивно-масову роботу;

- надання пільг організаціям, а також фірмам і особам, які роблять пожертви до бюджетів спортивних організацій та об'єднань;
- соціальну рекламу в засобах масової інформації щодо спортивно-оздоровчих заходів на пільговій основі;
- дотації державою вартості участі в оздоровчих заходах, у тому числі для соціально незахищеного населення до 100 %;
- надання на кілька років податкових пільг суб'єктам господарювання, які організовують спортивно-оздоровчі клуби, центри;
- звільнення від оподаткування державних і надання пільг недержавним спортивним організаціям на закупівлю обладнання, спорядження, включаючи й імпордне.

Діюча методика обчислення фінансових витрат у бюджетній сфері в цілому і в фізкультурно - спортивному комплексі регіональних утворень зокрема не стимулює скорочення витрат. Додатковими джерелами на фінансування потреб спортивно-оздоровчої сфери можуть бути кошти від надання платних послуг та послуг інфраструктурного комплексу, а також створення недержавних організацій системи спортивно-оздоровчих послуг.

Необхідність розвитку фізичної культури та спорту була визнана на найвищому державному рівні. Так, статтею 49 Конституції України визначено, що держава дбає про розвиток фізичної культури і спорту, забезпечує санітарно-епідемічне благополуччя [2, ст. 49].

Відповідно, ще у 2015 р. Кабінетом Міністрів України було схвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року [17], а у 2017 р. – затверджено саму Програму, метою якої є визначення провідної ролі фізичної культури і спорту як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві

[15].

Різноманітність та різнорівневість проблем, які повинна вирішувати держава, приводять до її партнерства з різними суб'єктами, що є максимально чутливими та наближеними до них. Одним із таких суб'єктів є громадські організації, які завдяки своїй наближеності до населення можуть швидше та більш точно визначити причини виникнення тих чи інших проблем, а також максимально ефективно їх вирішити [21].

Не винятком є і сфера фізичної культури та спорту. Саме тому Програмою визначено оптимальний варіант досягнення поставленої мети, який передбачає поєднання зусиль органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства (серед яких найчисленнішими є саме громадські організації) для проведення реформи у сфері фізичної культури і спорту [15].

Фінансування програми передбачено за рахунок коштів Державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел. Зважаючи на це, а також на важливість розвитку фізичної культури та спорту, дослідимо пряме державне фінансування громадських організацій фізкультурно-спортивного спрямування в Україні.

Можливість фінансування діяльності громадських організацій із Державного бюджету забезпечена Бюджетним кодексом та спеціальними нормативно-правовими актами. Відповідно до Бюджетного кодексу України, державне фінансування можуть отримувати громадські організації інвалідів та ветеранів, молодіжні громадські організації та громадські організації культури і мистецтва [1, ст. 87]. Проте отримують фінансування з Державного бюджету і фізкультурно-спортивні організації, на що дає їм право ЗУ «Про фізичні культуру та спорт» [18].

Пряме фінансування громадських організацій в Україні з Державного бюджету здійснюється у двох формах:

- фінансування групи громадських організацій певної спеціалізації (фізкультурно-спортивного спрямування);

– фінансування діяльності конкретних громадських організацій.

Держбюджеті 2021 збільшили фінансування українського спорту, яке зросте у 2,7 раза проти показників поточного року і сягне 7,4 млрд гривень.

Бюджет можливостей для розвитку, який ми є Мінфіні вважаємо проектом кошторису країни на наступний рік, має досить вагомий соціальний складник. Уперше видатки на підготовку та участь українських спортсменів у міжнародних змаганнях визначили за точно обрахованою потребою. І ці кошти обсягом 5,47 млрд передбачили у повному. 2021-й рік – олімпійський. Тож за рахунок цих видатків (2,8 млрд) буде профінансовано підготовку й участь українських спортсменів у літніх Олімпійських, Параолімпійських і Дефлімпійських іграх, а також – підготовку до зимових Олімпійських та Параолімпійських ігор 2022-го.

Також передбачили 2,67 млрд гривень, аби забезпечити підготовку та участь наших національних команд у понад тисячі інших міжнародних змаганнях, організацію в Україні близько 800 державних та 40 міжнародних спортивних заходів. Із цього обсягу 717,7 млн спрямуємо на розвиток спорту серед осіб з інвалідністю. Крім того, готуючи бюджет, були враховані очікування і запити спортсменів та спортивних федерацій.

Поточного року підвищили більше, ніж на 30% норми на харчування спортсменів та удвічі – на медичне забезпечення. У 2021-му за цими нормами будемо фінансувати утримання та тренувальний процес більше 2 тисяч штатних спортсменів та більше 160 тренерів. Витрати на розвиток спортивної інфраструктури наступного року пропонуємо збільшити до 1,3 млрд грн (на 36% проти 2020-го). Ці кошти, зокрема, буде витрачено на модернізацію і матеріально-технічне забезпечення семи баз олімпійської та параолімпійської підготовки (818,8 млн грн).

Отже, Україна задекларувала політику сприяння розвитку фізичної культури і спорту, при цьому визначила необхідність тісної співпраці з інститутами громадянського суспільства. Проте таке партнерство повинне передбачати виділення певних ресурсів з боку держави на підтримку діяльності цих інститутів. Тим не менше, бачимо, що пряме державне фінансування

громадських організацій України фізкультурно-спортивного спрямування у досліджуваному періоді ні до прийняття Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року, ні після нього не характеризувалося постійністю та стабільністю.

У такій ситуації доречно шукати шляхи вдосконалення механізму державної підтримки сприяння розвитку фізичної культури та спорту. Одним із найбільш прийнятних шляхів фінансової підтримки діяльності інститутів громадянського суспільства є законодавче запровадження механізму відсоткової філантропії. Він дає змогу населенню на власний розсуд обирати ті громадські організації, які найбільше заслуговують на його підтримку, шляхом переадресації частини сплаченого податку на їхню користь.

Таким чином, величина фінансової підтримки громадських організацій (у тому числі і фізкультурно-спортивного спрямування) залежить не від загальнодержавної політики чи спроможності Державного бюджету, а від волі конкретного платника податку, який у своєму виборі мотивується ефективністю діяльності тієї чи іншої громадської організації.

1.2 Розвиток механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні

Фінансування є головним чинником сталого забезпечення розвитку будь-якої держави. Від фінансових капіталовкладень у будь-яку сферу народного господарства залежить добробут населення. Дослідження сучасного стану фінансування державою таких галузей як охорона здоров'я, фізична культура та спорт є головною передумовою їх подальшого розвитку. Виявлення перспективних джерел фінансування фізичної культури і спорту, забезпечить їх подальший розвиток. Аналіз поточного стану державної підтримки через цільову соціальну програму розвитку фізичної культури та спорту на період до 2020 року

виявить проблеми фінансування та недосконалість відповідної системи. Все це створює специфіку фінансової підтримки і визначатиме перспективи досліджень.

На думку Нікітенко С.В., фінансування фізичної культури та спорту повинно бути через удосконалення загальнодержавного рівня, що потребує:

- напрацювання нової стратегії державної політики розвитку фізичної культури та спорту в нових соціально-економічних умовах;
- забезпечення реалізації основних положень цільової програми розвитку фізичної культури та спорту в Україні на перспективу;
- міжгалузевої координації та функціонального регулювання в області фізичної культури та спорту;
- подальшої розробки нормативної правової бази підтримки фізкультурно-спортивного руху, професійного спорту, включаючи участь місцевих осередків у розробці проектів законів;
- створення адекватної науково обґрунтованої системи оздоровлення та фізичного виховання населення;
- розробки та реалізації міжгалузевих цільових програм із питань розвитку фізкультури та спорту;
- підготовки та перепідготовки кадрів вищої кваліфікації;
- методичного, фінансового, організаційного забезпечення підготовки та виступів збірних команд на міжнародних змаганнях;
- створення умов для розвитку спортивної індустрії в країні з метою залучення інвестицій у сферу фізкультури та спорту;
- проведення всіх необхідних робіт щодо обов'язкової сертифікації продукції та послуг в галузі фізичної культури та спорту [6].

Конович В.Г. відзначив, що існує необхідність чіткого визначення і розмежування стратегічних завдань державних і громадських організацій у розвитку фізичної культури і спорту. Низькі темпи зростання фінансових потоків із позабюджетних джерел та їх незначна частка в загальній структурі свідчать про необхідність нормативно-правового регулювання економічних принципів

для створення сприятливого інвестиційного клімату в галузі як на рівні окремих адміністративно-територіальних одиниць, так і на рівні держави в цілому [5].

Організаційною основою розвитку фізичної культури і спорту в Україні має стати розгалужена мережа спортивних клубів і центрів різних форм власності та орієнтації - оздоровлення, спортивні інтереси та певні види спорту. Держава повинна вжити заходів для створення належних умов для функціонування таких клубів і центрів у навчальних закладах, на підприємствах, в установах і організаціях, в місцях проживання та масовому відпочинку населення.

Економічна діяльність у сфері фізичної культури і спорту повинна бути спрямовується на задоволення зростаючих потреб населення України у фізкультурно-спортивних послугах високої якості та сприяти зростанню ділової активності суб'єктів усіх секторів цієї сфери, гармонізації їх економічних відносин з іншими суб'єктами господарювання [4].

Необхідно погодитись з думкою Ледньова В.О., як відмічає, що «Сучасний спорт – це динамічно розвиваюча індустрія, новий інвестиційно привабливий сектор економіки. Бізнес все активніше співпрацює зі спортом, багато великих компаній є партнерами міжнародних і національних федерацій з видів спорту, професійних ліг і клубів, а також організаторами спортивних змагань. Спорт для бізнесу – це дуже ефективний канал просування своєї продукції і послуг» [7].

Ми погоджуємося з думками та науковими висновками видатних вчених, але аналіз сучасного стану фінансування фізичного виховання та спорту потребує удосконалення.

За даними Державної служби статистики України середня очікувана тривалість життя при народженні щорічно зростає (рис.1.2).

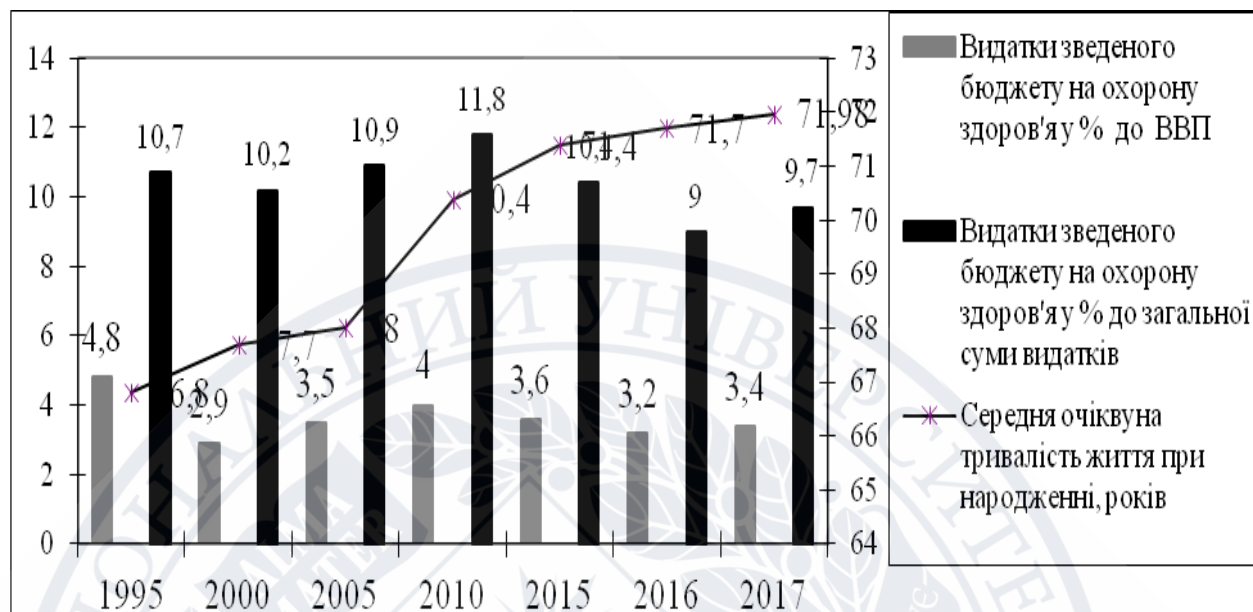

Рисунок 1.2 - Динаміка видатків на охорону здоров'я у % до ВВП і суми

Джерело інформації: Official site State Statistics Servis of Ukraine. Retrived from <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Так, у 1995 році середня тривалість життя становила 66,8 років, а у 2017 році 71,9 років, що більше за досліджуваний період на 5 років, проте наша країна продовжує відставати від країн Європи та Азії. Необхідно, також, констатувати той факт, що за досліджуваний період зменшилося число захворювань на 5932 випадків. Однак, це не можна охарактеризувати як покращений рівень та видатків, середня очікувана тривалість життя при народженні в Україні підвищену якість життя населення України. Головною причиною зменшення захворюваності населення та підвищення середнього віку життя є його загальне зменшення чисельності у 1,2 рази.

Україна займає 150 місце серед 223 країн світу та 122 місце серед членів ООН за показником середньої тривалості життя.

Погіршення здоров'я населення внаслідок прогресуючої хронічної хвороби серця, гіпертонії, неврозів, артритів, ожиріння тощо призвело до збільшення на 40 відсотків у порівнянні з 2007 роком кількості осіб, віднесених

за станом здоров'я до спеціальної медичної групи [8].

За даними Українського інституту стратегічних досліджень Міністерства охорони здоров'я України, стан здоров'я населення України сьогодні оцінюється як незадовільний, що пов'язано з:

- низькими рівнями середньої очікуваної тривалості життя (71,31 року, нижче лише в Росії, Казахстані, Туркменістані);
- низької тривалості здорового життя (59.2 р.);
- одним із найвищих у Європейському регіоні природним спадом населення.

Основними передумовами для високої смертності є такі фактори ризику, як куріння, надмірне вживання алкоголю, відсутність фізичних вправ і надмірна вага. Лікарі рекомендують лікувати спортивну та фізичну діяльність не як розважальний, а як необхідний елемент життя кожного українця.

Основними передумовами для високої смертності є такі фактори ризику, як куріння, надмірне вживання алкоголю, відсутність фізичних вправ і надмірна вага. Лікарі рекомендують лікувати спортивну та фізичну діяльність не як розважальний, а як необхідний елемент життя кожного українця.

Негативним у фінансуванні охорони здоров'я в Україні є зменшення видатків зведеного бюджету до ВВП з 4.8 % у 1995 році до 3.4% у 2017 році, або на 1.4 в.п (рис. 2.1). За досліджуваний період на 1 в.п. відбулося зменшення видатків зведеного бюджету на охорону здоров'я у % до загальної суми видатків. Зі зменшенням суми видатків на охорону здоров'я зменшується, також, і на сферу фізичного виховання та спорту.

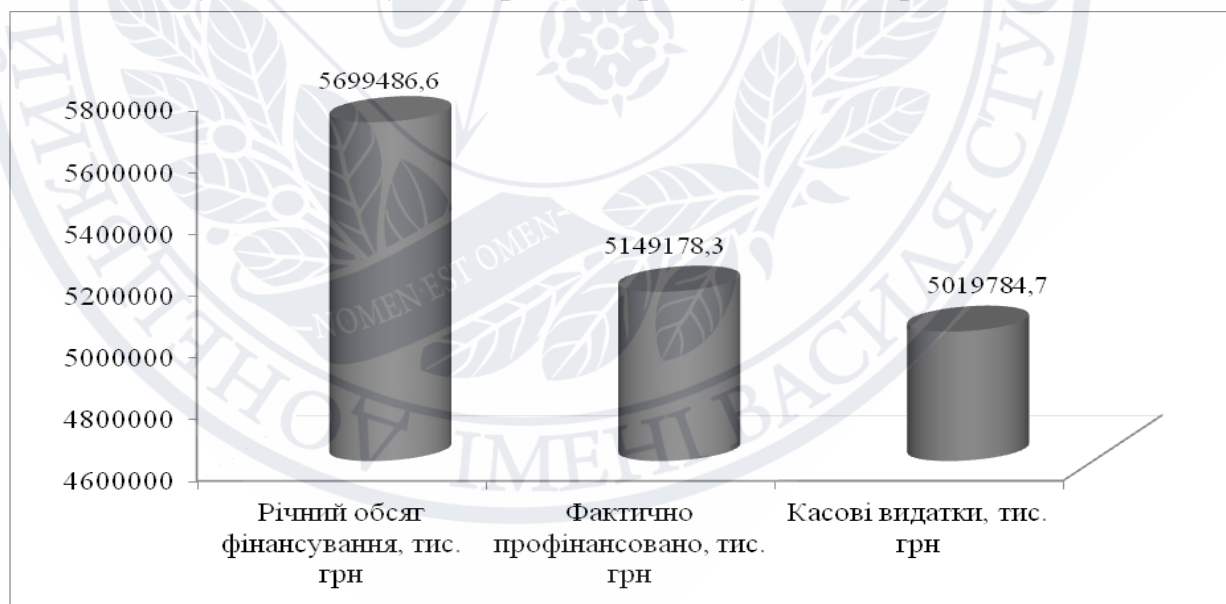
Проте, як зазначалося вище, фізичне виховання та спорт є основними рушійними силами у поліпшенні та зміцненні здоров'я людей, і тому існує потреба у аналізі сучасної фінансової підтримки та пошуку альтернативних джерел фінансування. Концепція державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року оцінена і діє в Україні.

Метою якої є відведення фізичній культурі і спорту в Україні провідної

ролі як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві.

Як видно з рис. 1.3., обсяг щорічного фінансування Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року складає 5699486,6 тис. грн. Однак, відповідно до звіту про результати виконання Програми у 2017 році відповідну галузь недофінансовано у розмірі 550308.3 тис. грн. У 2017 році видатки на фізичне виховання та спорт склали 2121203.6 тис. грн., а це лише 0.25% від загальної суми видатків бюджету України. У 2018 році уряд збільшив видатки на фізичне виховання та спорт на 122.86%, однак у загальній структурі вони так і становлять 0,26 %.

Рисунок 1.3 - Сума щорічного фінансування Державної цільової

соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період 2018 - 2020 рр.

Як бачимо, з проведеного дослідження держава майже не фінансує фізичне виховання та спорт, а отже гостро постає питання щодо пошуку фінансових

ресурсів. Головним джерелом фінансових ресурсів можуть стати гранти. Грант – це кошти, що надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проектів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації. Найбільша перевага при наданні грантів належить громадським та неприбутковим організаціям.

Кононович В.Г. зазначає, що в Україні сьогодні відсутній реєстр громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості. Проте їх можна розділити на певні групи:

- загальнонаціональні спортивні об'єднання;
- фізкультурно-спортивні товариства;
- фізкультурно-спортивні громадські об'єднання (федерації, асоціації, спілки тощо) з певного виду спорту або групи видів спорту;
- фізкультурно-спортивні об'єднання соціальних груп населення;
- спортивні клуби різної організаційно-правової форми;
- колективи фізичної культури [5].

Більшість громадських та неприбуткових організацій можуть бути сьогодні задіяними для розробки грантових заявок, що будуть спрямовані на оновлення матеріально-технічної бази спортивних споруд, розробці навчально-методичних рекомендацій щодо удосконалення фізично-спортивних навантажень та здорового способу життя.

Фізична культура і спорт є специфічною сферою діяльності, що зумовлено, насамперед, результатами людської діяльності та розвитком фізкультурно-спортивних послуг, які спрямовані на досягнення бажаного психофізіологічного чи емоційного стану людини. На сучасному етапі розвитку світової економіки значна кількість країн, які раніше функціонували на засадах адміністративно-командної економіки, стикнулися з низкою проблем, що пов'язані з адаптуванням сфери фізичної культури і спорту до нових соціально - економічних умов. Перехід на засади ринкової економіки передбачає формування такої системи господарювання, яка б функціонувала на принципах

самоокупності та самофінансування. Проте, як свідчить практичний досвід, досягнути такого результату в сфері надання фізкультурно-спортивних послуг можливо лише за наявності ефективного фінансово-економічного механізму, який би стимулював до популяризації та розвитку цих послуг. Актуальність наукового дослідження визначає пошук джерел фінансування та розроблення ефективного механізму фінансово-економічної підтримки сфери фізичної культури та спорту.

Зважаючи на різноплановість ефекту фізкультурно - спортивних послуг, їхніми покупцями-споживачами можуть бути як окремі особи, так і суб'єкти господарської діяльності, а також певні соціальні інститути. Одним із споживачів фізкультурно-спортивних послуг є і держава, яка намагається використати досягнення своїх спортсменів на найпрестижніших міжнародних змаганнях з політичною метою, сподіваючись на поліпшення свого міжнародного іміджу. Окрім цього, держава потенційно зацікавлена у підтриманні та зміцненні здоров'я населення країни, одним із дієвих чинників чого є фізична культура і спорт [1].

Аналізуючи сучасні економічні підходи у сфері фізичної культури України, слід звернути увагу на наявність низки протиріч, які виникли під впливом сукупності чинників. Головними серед них можна визначити такі: зміна ролі держави у забезпеченні життєдіяльності фізкультурно-спортивних організацій; активне проникнення у сферу фізичної культури і спорту ринкових відносин; виникнення раніше непритаманного сфері приватного сектору; формування ринку фізкультурно-спортивних послуг.

В Україні протягом двох останніх десятиліть відбувався процес трансформації командної економічної системи в систему ринкового типу, який поширився і на сферу фізичної культури і спорту. Як результат було закладено підвалини національного ринку фізкультурно - спортивних послуг з наступними параметрами, які характеризують його сучасний стан:

- низький рівень попиту на фізкультурно-спортивні послуги. В Україні фізичною культурою та спортом займається близько 7 млн людей, що становить

15,39 % населення [2]. Це є наслідком низького рівня доходів, обмеженого фонду вільного часу активного населення, відсутності реальних економічних стимулів зміцнення здоров'я;

- обмеженість пропозиції фізкультурно-спортивних послуг, невисока якість послуг, які пропонуються, внаслідок низького рівня матеріально-технічного, кадрового, наукового, організаційного, нормативно-правового, інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту;

- повільні темпи формування необхідних компонентів галузевого ринку внаслідок негативного впливу на сферу фізичної культури і спорту, зовнішнього економічного середовища. Характер функціонування економіки України не сприяє створенню ринкових засад розвитку сфери фізичної культури і спорту.

Економіка країни не досягла такого рівня розвитку, коли бізнес стає надзвичайно зацікавленим у використанні ринку фізкультурно-спортивних послуг, а отже, активно сприяє його розвитку. Цим зумовлюється порівняно невелика кількість спонсорів та їх низька активність у підтримці фізкультурно-спортивних організацій. Ситуація ускладнюється і низькою зацікавленістю фізичною культурою і спортом з боку засобів масової інформації, насамперед телебачення.

Одним із визначальних протиріч сучасного етапу розвитку економіки фізичної культури і спорту в Україні є повна невідповідність між намаганням держави зберегти провідну роль в забезпеченні життєдіяльності сфери і її обмеженими ресурсними можливостями. Сьогодні реалізується курс не лише на збереження, а у багатьох випадках і на посилення ролі держави у розвитку сфери фізичної культури і спорту. Про це свідчать, зокрема, ухвалення таких відповідних нормативно-правових актів: 7 актів Верховної Ради України, серед яких 6 законів та 1 постанова, 16 указів та розпоряджень Президента України, 42 постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України [1].

Так, Законом України «Про фізичну культуру і спорт» визначено такі форми впливу держави на економіку фізичної культури і спорту: підтримка олімпійського руху, діяльності Всеукраїнських фізкультурно-спортивних

товариств, Національних спортивних федерацій, інших громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості (стаття 3); утримання та підготовка членів збірних команд України до міжнародних змагань (стаття 21); фінансування державної програми розвитку фізичної культури і спорту за рахунок державного бюджету, бюджетів місцевого самоврядування (стаття 28); визначення нормативів мінімальної забезпеченості основними фізкультурно-оздоровчими і спортивними спорудами житлових районів, а також підприємств, установ і організацій всіх форм власності, контроль за ефективністю використання спортивних споруд незалежно від форм власності (стаття 29); забезпечення підготовки та перепідготовки кадрів у сфері фізичної культури і спорту (стаття 30) [1].

Тенденція фінансового забезпечення сфери фізичної культури і спорту в Україні має позитивну динаміку. Однак, на жаль, збільшення бюджетних асигнувань на фізичну культуру і спорт часом відстає від реального зростання «вартості життя», цін на різні товари і послуги, що врешті-решт призводить до загострення проблем із реальним фінансовим забезпеченням реалізації державних і регіональних фізкультурно-спортивних програм.

Останніми роками обсяг фінансування збільшився у 5 разів, а питома вага державних коштів зросла від 51,1% до 59,8%. При цьому значно зросла роль місцевих бюджетів, що характерно для країн з ринковою економікою. Водночас за позитивними показниками не можна приховати те, що в Україні, протягом останнього п'ятиріччя на розвиток фізичної культури і спорту з Державного бюджету щорічно виділяли менше ніж 2% від його видаткової частини, що у кілька разів нижче за середньоєвропейські показники. Так, видатки Державного бюджету України 2010 року на фізичну культуру і спорту становили лише 1,7% [2].

За обсягами річних видатків з усіх джерел фінансування з розрахунку на одну особу Україна майже у 30 разів поступається Фінляндії, у 15 разів – Японії та Австралії, у 10 разів – Німеччині. Не можна залишити поза увагою ще один важливий аспект означеного протиріччя. Йдеться про те, що на етапі

становлення ринкових відносин у сфері фізичної культури нашої країні поки що не вдається забезпечити використання можливостей ринку в інтересах суспільства. Прикладом може слугувати стан речей в професійному спорті.

Роль держави стосовно цього виду фізкультурно-спортивної діяльності мала б полягати в тому, аби за допомогою правових важелів зорієнтувати структури професійного спорту ще до моменту їхнього започаткування на застосування найбільш прийнятних з погляду суспільства моделей функціонування [3].

Сьогодні фахівці наголошують на існуванні двох головних напрямів розвитку професійного спорту: комерційно-спортивного та спортивно-комерційного [3]. Основу першого становить прагнення максимальних доходів та прибутку, а суто спортивна діяльність та спортивний результат розглядається як засіб досягнення мети. Цей підхід є переважним в американському професійному спорті. Другий підхід, який більш характерний для міжнародного та європейського професійного спорту на перший план висуває спортивний результат, гострота спортивної боротьби є пріоритетним моментом й обов'язковою умовою спортивного бізнесу. Розвиток професійного спорту спортивно-комерційного типу викликає великий суспільний інтерес, що, зокрема, виражається у фінансовій та іншій підтримці професійного спорту державою.

Не можна обійти увагою ще одне протиріччя, яке ускладнює формування цивілізованих ринкових відносин у сфері фізичної культури і спорту. Йдеться про економічні відносини між державою і представниками суспільного сектору економіки фізичної культури і спорту. За часів командної системи одне із провідних місць у фізкультурно-спортивному русі посідали добровільні фізкультурно-спортивні товариства, які відігравали помітну роль в організації фізкультурно-оздоровчої та спортивної діяльності серед населення, яке працює, проводили масові спортивні змагання, здійснювали підготовку спортсменів високої кваліфікації – членів збірних команд України з різних видів спорту. Головними джерелами їхнього фінансування були цільові кошти галузевих

профспілок та членські внески. Сьогодні з об'єктивних причин вони фактично позбавлені вказаних джерел існування.

Намагаючись відновити втрачені позиції, керівництво товариств звертається до держави за фінансовою підтримкою замість того, аби адаптуватися до вимог ринку, віднаходити нові форми економічних стосунків зі споживачами фізкультурно-спортивних послуг, які б ґрунтувалися на обопільних інтересах сторін [1]. Необхідність зняття розглянутих протиріч має бути врахована у процесі визначення стратегічних моментів розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні. Слід визначити міру участі держави в забезпеченні процесу розширеного відтворення у сфері фізичної культури і спорту.

Процеси в економіці сфери фізичної культури і спорту не зможуть здійснюватися за логікою ринкових перетворень, якщо не буде забезпечено безумовне виконання відповідних законодавчих норм. У цьому сенсі в Україні належить зробити ще багато кроків у напрямі формування правової культури суб'єктів господарювання у сфері фізичної культури і спорту. Одним із перших кроків має стати встановлення жорсткого контролю виконання норм, що забезпечують високу якість фізкультурно-спортивних послуг.

В умовах сучасної ринкової економіки послуги, що надаються населенню фізкультурно - спортивними організаціями різної організаційно-правової форми, перетворюються у форму послуг населенню, що надаються суб'єктами господарської діяльності, і мають підлягати обов'язковому ліцензуванню. По-перше, це забезпечує найбільш повне задоволення потреб споживачів у руховій активності та веденні здорового способу життя, а по-друге, застерігає надавачів та користувачів послуг від можливих негативних впливів оздоровчих і тренувальних занять на здоров'я людей внаслідок надання некваліфікованих послуг, недостатнього використання науково обґрунтованих методик тренувань, невідповідності приміщень умовам проведення занять, санітарно-гігієнічним нормам тощо [4].

Важливим чинником реформування економічних відносин у сфері

фізичної культури і спорту є впровадження ефективного механізму залучення позабюджетних коштів, зокрема Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, відрахування роботодавцями коштів профкомом на фізкультурну і оздоровчу роботу, як це передбачено статтею 44 Закону України „Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності”, внесків підприємств, установ, організацій, об’єднань громадян та фізичних осіб, кошти від фінансово - господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту та організацій фізкультурно - спортивної спрямованості, продажу прав на використання спортивної символіки і на трансляцію спортивних змагань, від проведення спортивно-видовищних заходів тощо [6].

Сьогодні в Україні відсутня система державних преференцій для позабюджетного фінансування сфери фізичної культури і спорту. Окреме місце у позабюджетному фінансуванні програм з розвитку масового спорту мають займати надходження від частини прибутків вітчизняних виробників алкогольної та тютюнової продукції як важливого компенсатора негативних наслідків для здоров’я людини від зазначеної продукції.

Необхідно також розробити систему підтримки малого та середнього бізнесу з метою залучення додаткових джерел фінансування вітчизняного виробника спортивного інвентарю та обладнання. Для економічної підтримки сфери на місцевому рівні, на державному рівні необхідно врегулювати питання звільнення від плати за землю закладів фізичної культури і спорту та спортивних споруд.

Розвиток фізичної культури і спорту – це показник не тільки соціального прогресу, але і одна з умов зростання продуктивності праці, поряд з такими чинниками як науково-технічний прогрес, підвищення кваліфікації та організації праці. Останнє створює економічну основу загальної зацікавленості у розвитку оздоровчої фізкультури та спорту з урахуванням впровадження інноваційних технологій. Виходячи з ролі, яку сьогодні відіграє фізична культура та спорт у становленні і зміцненні української держави, до пріоритетних доцільно віднести потреби у фінансуванні збереження і зміцнення здоров’я населення та потреби у

фінансуванні для підготовки українських спортсменів до участі у змаганнях.

1.3 Проблеми фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні

Фізична культура та спорт в економічній галузі виступають як нематеріальна галузь народного господарства. Згідно з Законом України «Про фізичну культуру та спорт» фінансування розвитку фізичної культури і спорту здійснюється відповідно до цього Закону та інших нормативно-правових актів за рахунок коштів відповідно державного та місцевого бюджетів, а також інших джерел, не заборонених законодавством.

Для розвитку фізичної культури і спорту використовуються позабюджетні кошти, зокрема від: (Абзац другий частини другої статті 47 виключено на підставі Закону N 77-VIII від 28.12.2014)

- підприємств, установ та організацій, об'єднань громадян, окремих осіб;
- фінансово-господарської діяльності закладів фізичної культури і спорту;
- користування правами інтелектуальної власності закладами фізичної культури і спорту, організаторами фізкультурно - оздоровчих та спортивних заходів;
- проведення державної спортивної лотереї; інвестиційної діяльності у сфері фізичної культури і спорту.

На розвиток фізичної культури і спорту підприємства, установи та організації спрямовують кошти у порядку, визначеному законодавством. Заклади фізичної культури і спорту звільняються від сплати земельного податку відповідно до закону. Держава може надавати податкові пільги для юридичних та фізичних осіб (резидентів та нерезидентів), що здійснюють благодійну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в порядку, визначеному законодавством.

У сільській місцевості витрати на утримання закладів фізичної культури і спорту, в тому числі дитячо-юнацьких спортивних шкіл, а також на проведення фізкультурно-спортивних заходів здійснюються відповідно до закону. Держава сприяє діяльності суб'єктів господарювання, що здійснюють інвестиційну діяльність у сфері фізичної культури і спорту в Україні [1].

За рахунок коштів місцевих бюджетів фінансуються видатки державних програм розвитку фізичної культури і спорту: утримання та навчально-тренувальна робота дитячо-юнацьких спортивних шкіл усіх типів (крім шкіл республіканського Автономної Республіки Крим і обласного значення), заходи з фізичної культури і спорту та фінансова підтримка організацій фізкультурно-спортивної спрямованості і спортивних споруд місцевого значення.

Аналіз літературних джерел свідчить, що деякі науковці здійснюють умовний розподіл системи фінансування діяльності галузі на чотири підсистеми, а саме: комітетська підсистема – фінансування галузі фізичної культури і спорту з державного, місцевого бюджетів і коштів соціального страхування; громадсько-відомча підсистема – має змішаний характер фінансування, тобто кошти надходять як і з державного бюджету, так і з відомчих, громадських організацій і закладів; громадсько-комерційна підсистема здійснює фінансування фізичної культури і спорту через НОК України, національні спортивні федерації, спортивні клуби з видів спорту; комерційна підсистема – забезпечує фінансування фізкультурно-спортивної діяльності через організації, установи, підприємства різної форми власності, що займаються підприємницькою діяльністю [3, с. 86-88].

В умовах тотального дефіциту бюджетних коштів на державному та на місцевому рівнях поряд із здатністю органів управління акумулювати достатні обсяги фінансових ресурсів місцевих бюджетів на передній план виступає питання їх ефективного використання та одержання максимально можливого результату. Зазначене завдання ускладнене існуванням низки проблем об'єктивного та суб'єктивного характеру.

Проблему ускладнюють і такі фактори:

- недооцінка суспільством ролі масової фізичної культури і спорту, недооцінка розміру бюджетних коштів, які щороку виділяються;
- невідповідність матеріально-технічної бази для забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності потребам населення за місцем проживання, роботи та в місцях масового відпочинку, не зважаючи на кошти, що виділяються;
- застаріла матеріально-технічна спортивна база: більшість спортивних споруд області потребують капітальних та поточних ремонтів. відсутність власної спортивної бази в деяких дитячо-юнацьких спортивних школах міста, не зважаючи на кошти, що виділяються;
- наявність проблеми підтверджує занедбаний стан практично всіх спортивних шкіл, споруд та інших об'єктів спортивної інфраструктури;
- недостатній рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького і резервного спорту;
- недостатній рівень забезпечення спортивним інвентарем та обладнанням спортивних закладів та установ міста, не зважаючи на кошти, що виділяються;
- низький рівень престижності професій у сфері фізичної культури і спорту, матеріального заохочення працівників цієї сфери;
- проблема закріплення в області тренерських кадрів, провідних спортсменів та спеціалістів, створення належних житлово-побутових умов, забезпечення збірних команд області та окремих спортсменів сучасним інвентарем та обладнанням.

Серед викликів, що суттєво впливають на ефективність діяльності і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, слід відзначити поступовий відхід від політики, що транслює рішення центрального органу виконавчої влади, до політики, що більшою мірою формується саме на місцевому та регіональному рівні, відповідає інтересам та прагненням місцевої громади. У свою чергу, це потребує активного залучення громадськості, громадських організацій, представників бізнес - середовища та ЗМІ до моніторингу та контролю за формуванням та реалізацією такої політики, зокрема

в частині її фінансового забезпечення [4].

Обсяги фінансування галузі залежать визначальною мірою від державної політики щодо її розвитку, соціально-економічного становища держави, а також окремих територіально-адміністративних одиниць, бюджетного процесу. Зважаючи на те, що фінансування фізичної культури і спорту здійснюється переважно з державного та місцевих бюджетів, фондів підприємств та організацій, важливого значення набувають механізми державного врегулювання процесів складання, прогнозування, формування видаткової частини бюджетів усіх рівнів по утриманню галузі [5].

Головними умовами для розвитку повинно стати стимулювання занять фізичною культурою, створення життєвих ситуацій за яких рухова діяльність стає внутрішньою органічною потребою, за якої усвідомлюється її значення та користь.

А це означає, що держава повинна створити більше спортивних клубів, секцій, спортзалів, щоб молодь мала можливість всебічно розвиватися. Змінюючи нормативну базу, значну увагу потрібно приділити створенню програм розвитку фізичної культури та спорту, створити вигідні умови для заохочення меценатів, які б були зацікавлені у фінансуванні даної сфери, а також щоб держава змогла більше виділяти коштів з державного бюджету [6].

Отже, можна зробити висновок, що на даний момент Україна, як держава, шукає сприятливі умови для розвитку усіх галузей, особливо спортивної.

Висновки по розділу 1

Ситуація, що склалася у сфері в Україні, зумовлена такими факторами: невідповідність нормативно-правової бази у сфері сучасним вимогам; невідповідність потребам громадян інфраструктури фізкультурно-оздоровчої діяльності у виробничій, навчально-виховній і соціально-побутовій сфері; недосконалість системи централізованої підготовки національних збірних команд, низький рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення

дитячо-юнацького і резервного спорту; низький рівень наукового забезпечення розвитку сфери, недостатнє фінансування наукових досліджень; недостатнє пропагування здорового способу життя, занять дитячо-юнацьким і резервним спортом; незадовільний стан матеріально-технічної бази.

Оздоровлення суспільства – одне з пріоритетних завдань сьогодення. Держава надає окреме значення важливості організації спортивно-оздоровчої діяльності у різних сферах суспільства, відповідно до особливостей кожної з них.

Сьогодні Україна відстає за рівнем життя від європейських країн та займає 150 місце серед 223 країн світу і 122 місце серед членів ООН за показником середньої тривалості життя. Головний фактор, що приводє до погіршення розвитку відповідної галуззі це низьке фінансування. Аналіз сучасного стану фінансування охорони здоров'я показує на низьке забезпечення, від так обсяг видатків зведеного бюджету до ВВП зменшився з 4,8 % у 1995 році до 3,4% у 2017 році, або на 1,4 в.п.

Доведено, що у зв'язку з обмеженням державних фінансових ресурсів постає питання щодо пошуку альтернативах. Перспективним джерелом є гранти, що являють собою кошти, які надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проектів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі.

Обґрунтовано, що сучасна державна політика щодо розвитку фізичної культури та спорту є недоскональною. Запропоновано, удосконалення державної цільової соціальної програми та проектів стратегій розвитку фізичної культури та спорту, шляхом створення нової Концепції розвитку фізичного виховання та спорту серед населення України до 2025, складовими якої буде нова стратегія та програма.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ (НА ПРИКЛАДІ КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ВІННИЦЬКА ОБЛАСНА КОМПЛЕКСНА ДИТЯЧО-ЮНАЦЬКА СПОРТИВНА ШКОЛА»)

2.1 Аналіз основних показників діяльності дитячо-юнацької спортивної школи

Комунальний заклад «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа» створена в 2018 році на підставі рішення обласної Ради від 26 квітня 2018 року № 617. На балансі закладу відсутнє нерухоме майно. Приміщення під офіс орендуються в адмінбудинку по вул. Соборна, 72 у м. Вінниці загальною площею 91,39 кв. м., з орендною платою 4833,33 грн. в місяць (52,89 грн./кв.м.).

Фінансово-господарська діяльність Школи проводиться відповідно до законодавства та цього Статуту. Матеріально-технічна база Школи може включати спортивні споруди, приміщення, обладнання, меблі, засоби зв'язку та оргтехніки, транспортні засоби та земельні ділянки, рухоме і нерухоме майно, що перебуває в її оперативному управлінні. У Школі фінансово-господарська діяльність направлена на виконання соціально важливих функцій і не має на меті отримання прибутків (таб.2.1., 2.2.).

Таблиця 2.1 – Показники фінансової звітності за 2018 - 2020 рік, грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020р.
1.Дохід	3253800	6196100	8469100
2.Чистий прибуток	30000	1000000	-.
3.Видатки	3253800	6196100	8469100
4.Зобов'язання	-		-

Контроль за фінансово-господарською діяльністю Школи здійснюється Органом управління майном або уповноваженим органом у встановленому порядку.

Формування дохідної частини загального фонду проекту кошторису установи повинно здійснюватись на підставі розрахунків потреби у бюджетних коштах, виходячи з прогнозованих показників. Планування видатків КЗ «ВОК ДЮСШ» здійснюється із використанням нормативного методу, розрізняючи матеріальні, фінансові та бюджетні норми [1, с.97].

Таблиця 2.2 - Надходження та використання коштів загального та спеціального фонду, грн.

Період	Загальний фонд		Спеціальний фонд		Усього затверджено
	надходження	використання	надходження	використання	
2020	8469100	8469100	-	-	8469100
2019	6196100	6196100	1000000	1000000	7196100
2018	3253800	3253800	30000	30000	3283800

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

* - оплата курсів підвищення кваліфікації тренерів-викладачів

** Капітальні вкладення:

спортивний велосипед (шосе) 1 шт. – 115 тис. грн.;

велотренажер Rogue Echo Bike 1 шт. – 44,44 тис. грн.

Школа здійснює фінансово-господарську діяльність на основі поєднання бюджетних коштів та додаткових джерел фінансування відповідно до чинного законодавства.

Кошти, отримані з додаткових джерел фінансування, використовуються для забезпечення статутної діяльності. Фінансування Школи здійснюється відповідно до затвердженого кошторису. Залишки невикористаних коштів

Школи, а також кошти, що надходять з інших джерел, включаються у загальний дохід Школи і складають єдиний фонд фінансових коштів Школи, які використовуються для проведення заходів, пов'язаних з її діяльністю та вирішенням питань соціально-економічного розвитку.

Вищевказані кошти витрачаються за кошторисом, затвердженим в установленому порядку. Школа здійснює оперативний і бухгалтерський обліки, веде статистичну та бухгалтерську звітність, несе відповідальність за їх достовірність і надає фінансовим, статистичним органам (таб.2.3. – 2.4.), Органу управління майном звіти у встановлені терміни.

Таблиця 2.3 - Видатки на навчально-тренувальну роботу та спортивні заходи за 2020 рік, тис. грн.

Показники	Кількість			Кредиторська заборгованість		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
1.Навчально - тренувальні заходи	22	32	30	52,79	-	-
2.Чемпіонат України	17	20	25	-	-	-
3.Обласні заходи	7	8	10	-	-	-
4.Турніри	6	6	6	-	-	-

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Кошти виділенні обласним бюджетом були витрачені на:

- НТЗ-257, 00 тис.грн.
- ЧУ та КУ-70,66 тис.грн.
- Обласні заходи-13,16 тис.грн.
- Турніри-52,94 тис.грн.

Таблиця 2.4 - Видатки з 1 січня 2021 по 31 травня 2021, грн.

Показники	Код	Сума 2018	Сума 2019	Сума 2020
1.Поточні видатки	2000	3 875 633,49	6196100	8469100
2.Заробітна плата	2111	2 546 335,07	4259100	6017000
3.Нарахування на оплату праці	2120	546 508,06	937000	1324100
4.Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	2210	3 520,98	450000	474000
5.Медикаменти та перв'язувальні матеріали	2220	4 163,00	-	-
6.Продукти харчування	2230	320 346,54	-	-
7.Оплата послуг (крім комунальних)	2240	10 226,31	400000	484000
8.Видатки на відрядження	2250	0,00	150000	150000
9.Оплата теплопостачання	2271	402 845,21	-	10000
10.Оплата водопостачання та водовідведення	2272	0,00	-	500
11.Оплата електроенергії	2273	39 656,44	-	9000
12.Оплата природного газу	2274	0,00	-	-
13.Оплата інших енергоносіїв	2275	0,00	-	500
14.Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку (навчання з пожежної безпеки)	2282	1 351,88	-	-
15.Інші поточні видатки (реєстрація статуту)	2800	680,00	-	-
16.Капітальні видатки	3000	0,00	-	-
ВСЬОГО разом профінансовано		3875633,49	6196100	8469100

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Школі забороняється використовувати отримані кошти або їх частини

серед засновників, працівників (крім оплати їхньої праці, нарахування єдиного соціального внеску), членів органів управління та інших, пов'язаних з ними осіб.

Доходи (прибутки) Школи використовуються виключно для фінансування видатків на утримання Школи, реалізації мети (цілей, завдань) та напрямів діяльності, визначених цим Статутом. Школа веде документацію відповідно до чинного законодавства. Міжнародна діяльність Школи здійснюється згідно законодавства України.

2.2 Аналіз динаміки та структури фінансування діяльності дитячо-юнацької спортивної школи

Для утримання стабільної тенденції розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах постійного загострення конкурентної боротьби необхідно достовірно оцінювати фінансовий стан підприємства. Фінансовий стан підприємства характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, а також своєчасне проведення розрахункових операцій і платоспроможність (таб. 2.5).

Метою оцінки фінансового стану підприємства є пошук резервів підвищення рентабельності виробництва і зміцнення комерційного розрахунку як основи стабільної роботи підприємства і виконання ним зобов'язань перед бюджетом, кредиторами та іншими установами.

Відповідно до цього результати аналізу надають відповідь на питання, які існують найважливіші способи поліпшення фінансового стану підприємства в конкретний період його діяльності (таб.2.6).

Таблиця 2.5 - Кошти, які були виділені на розвиток закладу
в 2018 – 2020 рік ,грн.

Найменування	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 18/20	Відхилення 19/20
1.Надійшло - усього	7020751,55	7196100	8469100	1448348,45	1273000
2.Заробітна плата	4654180,57	4259100	6017000	1362819,43	1757900
3.Нарахування на оплату праці	1024166,71	937000	1324100	299933,29	387100
4.Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	47644,10	450000	474000	-244,10	24000
5.Медикаменти та перев'язувальні матеріали	4893,40	0,00	0,00	-4893,40	-4893,4
6.Продукти харчування	95266,54	0,00	0,00	-95266,54	-95266,54
7.Оплата послуг (крім комунальних)	42153,14	400000	484000	441846,86	84000
8.Видатки на відрядження	23592,24	150000	150000	126407,86	-
9.Оплата теплопостачання	6224,89	-	10000	3775,11	10000
10.Оплата електроенергії	7289,96	-	9000	1710,04	9000
11.Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку	4660,00	-	-	-4660,00	-4660,00
12.Інші поточні видатки	680,00	-	-	-680,00	-680,00

Аналіз фінансового стану будь-якого підприємства слід починати з аналізу структури його активів та пасивів, визначення найвагоміших статей балансу (табл. 2.7).

Таблиця 2.6 - Видатки закладу в 2018 – 2020 році, грн.

Показники	2018 р.	2019 р.	2020 р.	Відхилення 18/20	Відхилення 19/20
1.Поточні видатки	7020751,55	7196100	8469100	1448348,45	1273000
2.Заробітна плата	4654180,57	4259100	6017000	1362819,43	1757900
3.Нарахування на оплату праці	1024166,71	937000	1324100	299933,29	387100
4.Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	47644,10	450000	47400	-244,10	24000
5.Медикаменти та перев'язувальні матеріали	4893,40	-	-	-4893,40	-4893,4
6.Продукти харчування	95266,54	-	-	-95266,54	-95266,54
7.Оплата послуг (крім комунальних)	42153,14	400000	484000	441846,86	84000
8.Видатки на відрядження	23592,24	150000	150000	126407,86	10000
9.Оплата теплопостачання	6224,89	0,00	10000	3775,11	9000
10.Оплата водопостачання та водовідведення	0,00	0,00	500		
11.Оплата електроенергії	7289,96	0,00	9000	1710,04	-4660,00
12.Оплата природного газу	0,00	0,00	0,00	-680,00	-680,00
13.Оплата інших енергоносіїв	0,00	0,00	0,00		
14.Окремі заходи по реалізації державних (регіональних) програм, не віднесені до заходів розвитку (навчання з пожежної безпеки)	4660,00	0,00	0,00		
15.Інші поточні видатки (реєстрація статуту)	680,00	0,00	0,00		

Таблиця 2.7 - Структура балансу КЗ «ВОК ДЮСШ» за 2018-2020 рр.,%

	2018р	2019р	2020р
НА/А	89,22	89,09	77,76
ОА/А	10,78	10,95	22,24
ВК/П	77,30	87,19	83,68
ДЗ/П	22,66	12,57	8,27
ПЗ/П	0,04	0,25	8,05

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Де, НА – необоротні активи, А – активи, ВК – власний капітал, ДЗ – довгострокові зобов'язання, ПЗ- поточні зобов'язання.

У структурі активів підприємства переважають необоротні активи, що зумовлено специфікою його діяльності, адже медичне обслуговування потребує великої кількості якісного та сучасного обладнання, проте їх частку у 2020р дещо знизилася з 89,22% до 77,76%. У структурі оборотних активів найбільшу долю займають виробничі запаси, так у 2020 р. вони становили 22,24%.

Пасиви підприємства сформовані переважно власним капіталом, найбільша його частку зафіксована в 2019 р. – 87,19%. Перші два аналізовані періоди відзначилися отриманими збитками, лише за рахунок отриманого у 2020 р. прибутку сума непокритих збитків зменшилася на 75% в порівнянні з 2018 р. З огляду на специфіку фінансування спортивних установ закономірно, що довгострокові зобов'язання сформовані з цільового фінансування.

Помітна тенденція до нарощування поточних зобов'язань, в їх структурі у 2020 р. найбільше займають доходи майбутніх періодів – 98%, в 2019 р. ця стаття становила – 29 %, а найбільш вагома частка в 69% належала заборгованості з оплати праці. Підприємство не залучає банківські кредити.

Наступним етапом діагностики фінансового стану є визначення ліквідності підприємства. Аналіз ліквідності передбачає визначення спроможності підприємства погашати свої зобов'язання з урахуванням різних строків їх сплати. При оцінці ліквідності розраховують три основні коефіцієнта: загальної, швидкої та абсолютної ліквідності (табл. 2.8).

Таблиця 2.8 – Динаміка коефіцієнтів ліквідності КЗ «ВОК ДЮСШ»
за 2018 – 2020 рр., %

Показник	Формула розрахунку	Нормативне значення	Період		
			2018	2019	2020
1.Коефіцієнт покриття (загальна ліквідність)	Оборотні активи / поточні зобов'язання	≥ 1	35,66	44,21	2,76
2.Коефіцієнт швидкої ліквідності	(оборотні активи – запаси) / поточні зобов'язання	0,6-0,8	32,50	6,71	1,41
3.Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(грошові кошти + поточні фінансові інвестиції) / поточні зобов'язання	$\geq 0,2$	29,08	5,72	1,13

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Аналізований період демонструє високі показники ліквідності за всіма коефіцієнтами, що вказує на можливість підприємства безперешкодно погасити свої зобов'язання. Надмірна ліквідність в перших двох періодах свідчить про наявність значних вільних коштів поза обігом і втрату можливих прибутків та резервів для розвитку, в 2020р. значення показників зменшилися.

У результаті проведеного аналізу виявлено, що підприємство у 2020 року характеризується переходом до абсолютної фінансової стійкості з нормальної, що сформувалася у двох попередніх періодах (табл. 2.9).

Таблиця 2.9 – Динаміка показників фінансової стійкості КЗ «ВОК ДЮСШ» за 2018 – 2020 рр.

Період	2018	2019	2020
1.Трьохкомпонентний показник	{0,1,1}	{0,1,1}	{1,1,1}
2.Тип фінансової стійкості	Нормальна стійкість	Нормальна стійкість	Абсолютна стійкість

Коефіцієнтний метод аналізу фінансової стійкості передбачає діагностику групи відносних показників, що характеризують рівень

фінансового ризику на підприємстві, його залежність від позичкових джерел фінансування. Високий рівень фінансової стійкості забезпечує можливість підтримувати високий рівень реагування на зовнішні та внутрішні дестабілізуючі фактори (табл. 2.10).

Таблиця 2.10 – Розрахунок показників фінансової стійкості КЗ «ВОК ДЮСШ» за 2018 – 2020 рр., %

Показник	Формула розрахунку	Норматив	Період		
			2018	2019	2020
1. Коефіцієнт автономії (незалежності)	Власний капітал / пасиви	Більше 0,5	0,77	0,87	0,84
2. Коефіцієнт фінансового ризику	Позиковий капітал / власний капітал	менше 1	0,29	0,15	0,20
3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	ВОК (ВК+ДЗ-НА) / власний капітал	більше 0	0,14	0,12	0,17
4. Коефіцієнт довгострокового залучення коштів	Довгострокові пасиви / (довгострокові пасиви + власний капітал)	0,4-0,5	0,13	0,13	0,09
5. Коефіцієнт фінансової незалежності капіталізованих джерел	Власний капітал / (власний капітал + довгострокові зобов'язання)	0,6 – 0,5	0,87	0,87	0,91

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Аналіз коефіцієнтів фінансової стійкості демонструє стабільне положення підприємства. КЗ «ВОК ДЮСШ» має високий показник автономії – 0,84% у 2020, низький рівень фінансового ризику та залежності від зовнішніх джерел фінансування, крім того відсутність залучених кредитів підтримує високий рівень стабільності підприємства.

Коефіцієнти довгострокового залучення коштів та фінансової незалежності капіталізованих джерел знаходяться поза рекомендованих нормативів, низькі значення першого показника та високі другого підтверджують автономію підприємства від зовнішніх джерел (табл. 2.11).

Таблиця 2.11 – Розрахунок коефіцієнтів ділової активності КЗ «ВОК ДЮСШ» за 2018 -2020 рр., %

Показник	Формула розрахунку	Норматив	Період		
			2018	2019	2020
1.Коефіцієнт оборотності активів	Чистий дохід / середньорічний обсяг активів	Збільшення	0,01	0,003	0,46
2.Коефіцієнт оборотності основних фондів	Чистий дохід / середньорічний обсяг незавершених капітальних інвестицій та основних засобів	Збільшення	0,01	0,004	0,55
3.Коефіцієнт оборотності оборотних активів	Чистий дохід / середньорічний обсяг оборотних активів	Збільшення	0,1	0,03	2,72
4.Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Чистий дохід / [(ДЗ на початок року + ДЗ на кінець року) / 2]	Збільшення	30,74	3,31	35,92
5.Тривалість обороту дебіторської заборгованості, дні	360 / Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	Зменшення	11,71	108,76	10,02
6.Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Чистий дохід / [(КЗ на початок року + КЗ на кінець року) / 2]	Збільшення	30,74	3,33	283,79
7.Тривалість обороту кредиторської заборгованості, дні	360 / Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Зменшення	11,71	108,11	1,27

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Коефіцієнти ділової активності в загальному тренді відповідають своїм нормативам, не зважаючи на різкий перепад в 2019 року. У 2020 р. найбільша зміна відбулася з коефіцієнтом оборотності кредиторської заборгованості до 283,79 з 3,33 у 2019. У третьому періоді підприємство виплачує свою кредиторську заборгованість швидше ніж повертає дебіторську, про що свідчать терміни їх обороту 10,02 та 1,27 відповідно.

Коефіцієнти рентабельності є основними показниками ефективності

фінансово-господарської діяльності підприємства, вони і є відносними характеристиками фінансових результатів, що відбивають здатність підприємства генерувати необхідний прибуток в процесі своєї господарської діяльності і загальну ефективність використання активів і вкладеного капіталу (табл. 2.12).

Таблиця 2.12 – Динаміка показників рентабельності КЗ «ВОК ДЮСШ» за 2018-2020 рр., %

Показник	Формула розрахунку	Норматив	Період		
			2018	2019	2020
1.Коефіцієнт рентабельності активів	(Чистий прибуток/ активи)×100%	Більше 0, збільшення	-17,49	-2,4	12,26
2.Коефіцієнт рентабельності діяльності	(Чистий прибуток/ чистий дохід)×100%	Більше 0, збільшення	-	-	26,65
3.Коефіцієнт рентабельності продукції	(Чистий прибуток/ собівартість)×100%	Більше 0, збільшення	-	-	38,87
4.Рентабельність власного капіталу	(Чистий прибуток/ власний капітал)×100%	Більше 0, збільшення	-22,63	-2,7	14,37

Джерело: Складено та розраховано автором на основі даних фінансової звітності

Показники рентабельності в 2018р. та 2019 р. мають від’ємне значення, що свідчить про збитковість діяльності підприємства в ці періоди. Варто відзначити, що в структурі доходів підприємства більшу вагу мають інші операційні доходи ніж виручка від реалізації продукції. 2020 відзначився позитивними та достатньо високими значеннями рентабельності. Найбільше значення виявлено за показником рентабельності продукції – 38,87%, що демонструє скільки прибутку принесла одна одиниця собівартості, та рентабельність діяльності – 26,65 % що свідчить про ефективні управління.

Проведений аналіз показав, що основними проблемами КЗ «ВОК ДЮСШ» є застаріла матеріально-технічна база та низьке фінансування. Перша проблема є закономірною з огляду на загальний матеріально-технічний стан закладів

Міністерства освіти, молоді та спорту в Україні та потребує вирішення не тільки на мікрорівні, а й на рівні держави.

Низький рівень фінансування, особливо в перших двох періодах, призвів до низьких показників рентабельності. Загалом школа демонструє стабільний фінансовий стан, проте для формування повноцінної картини ефективності діяльності необхідний аналіз більшого часового діапазону. Отже, проведений аналіз дозволяє розробити ряд рекомендацій направлених на покращення фінансово-господарської діяльності КЗ "ВОК ДЮСШ" комунальної форми власності в умовах реформування системи освіти, молоді та спорту:

- оновлення основних засобів, продаж застарілих та купівля нових засобів. Якісне та нове обладнання значно покращує рівень підготовки та тренування, що підвищує рівень конкурентоздатності організації та привертає увагу при виборі місця навчання;

- стабілізація показників ліквідності. Високі значення ліквідності позитивно сприймаються кредиторами підприємства, проте вільні кошти здатні приносити додатковий дохід. Задача менеджера – оптимізувати рівень грошових активів поза обігом з метою досягнення необхідного рівня ліквідності без втрати альтернативних можливостей;

- збільшення вхідних грошових потоків, в першу чергу за рахунок збільшення фінансування, наприклад, шляхом укладання договорів про корпоративне обслуговування підприємств, розробка маркетингової програми з метою збільшення лояльності споживачів та формування позитивного іміджу установи, підвищення кваліфікації та доброзичливості персоналу, розробка програм зосереджених на поширення надання спорт послуг;

- розширення каналів отримання грошових надходжень: участь в грантових програмах, залучення цільових кредитів, використання лізингу та оренди, залучення допомоги меценатів, інвестування тимчасово вільних грошових коштів;

- проведення кадрової політики. Перегляд складу та потужностей підрозділів, посилення взаємодії між ними, інвестування в кадровий капітал,

підвищення продуктивності та ефективності праці шляхом оптимізації техніко-технологічної складової;

– перегляд основних статей витрат. Використання енергозберігаючих технологій, пошук найбільш оптимальних постачальників товарів, робіт та послуг.

2.3 Виявлення резервів покращення фінансування дитячо-юнацької спортивної школи

За результатами аналізу визначено низку чинників, що перешкоджали ефективній реалізації програм розвитку Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа».

По-перше – проведення видатків з міського бюджету, які мали б здійснюватися за рахунок засновників спортивних шкіл та їх власної діяльності призводить до відволікання коштів міського бюджету та не дає можливості направити їх на інші цілі, зокрема на покращення матеріально – технічної бази комунальних спортивних шкіл та споруд або на підтримку спорту вищих досягнень.

Обсяг бюджетних коштів для фінансової підтримки визначався без врахування будь яких результатів провадження ними статутної та фінансово-господарської діяльності за минулий рік та відповідних прогностичних показників на поточний рік.

По друге – недостатній рівень фінансування на покращення матеріально-технічної бази дитячо-юнацьких спортивних шкіл, на проведення навчально-тренувальних зборів і змагань не сприяє створенню необхідних умов для гармонійного виховання, фізичного розвитку дітей та молоді, підготовки спортсменів резервного спорту.

Проведений аналіз фінансування Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа», засвідчив, що потреба шкіл у коштах міського бюджету забезпечується на належному рівні лише за

видатками на заробітну плату, нарахувань на неї та оплату комунальних послуг. Потреба на придбання обладнання та інвентарю, на проведення навчально-тренувальних зборів і змагань, проведення поточних ремонтів не забезпечена на тому рівні, який дав би змогу школам належно здійснювати свою діяльність щодо якісного надання послуг з фізичної культури і спорту.

Наявна система фінансового забезпечення негативно впливає на якість навчально-тренувального процесу та змагальну діяльність. Отримане фінансування ледь забезпечувало потребу спортивних шкіл на даний напрямок роботи, що призвело до значного недовиконання запланованих календарними планами шкіл кількості спортивно-масових заходів. Спортивні заходи, передбачені, затвердженими календарними планами не мають фінансового підґрунтя.

По третє – відсутність чіткого механізму реалізації окремих напрямків та заходів бюджетних програм, не сприяє якісному виконанню їх завдань.

По-четверте – недостатній рівень внутрішнього контролю не дає можливості своєчасного виявлення упущень та прорахунків при виконанні заходів бюджетних програм, нескординованість дій виконавців не дає можливості максимально ефективно використовувати бюджетні кошти на виконання окремих програм, крім того фінансування заходів однієї бюджетної програми за рахунок іншої ставить під сумнів ефективність розподілу коштів між бюджетними програмами.

Важливе значення для стабілізації ситуації у сфері фізичної культури й спорту здобуває певна передача ініціатив у проведенні реформ на «місцях» - органам місцевого самоврядування міст і інших муніципальних об'єднань.

Місьцеве самоврядування потрапило в залежність від органів управління які їх фінансують. Державні й регіональні органи управління нерідко покладають на органи місцевого самоврядування виконання повноважень, не підкріплених передачею їм необхідних матеріальних і фінансових ресурсів.

Необхідно відзначити, що у відповідності зі ст. Бюджетного кодексу України, фінансування організацій фізичної культури й спорту, що перебувають

у муніципальній власності або у веденні місцевого самоврядування здійснюється з місцевих бюджетів.

Адресного й ефективного використання бюджетних коштів на соціальні потреби можна досягти насамперед на рівні муніципальних об'єднань, які повинні мати основні засоби на цю мету в консолідованому бюджеті, включаючи й відповідні закріплені за ними доходи. Було б доцільно віддавати в місцеві бюджети більш половини всіх податкових вступів і обов'язкових державних платежів. Тоді відповідні органи державного управління і місцевого самоврядування будуть нести повну відповідальність за благополуччя свого населення. Таким чином, можна виключити утриманські настрої на місцях.

Кожне місто й регіон повинен мати інтерес у розвитку власної економічної бази й повною мірою відповідати перед своїм населенням і державою за ефективне використання фінансових коштів.

Однак і в майбутньому буде потрібно збереження централізованих фондів на державному й регіональному рівнях для фінансової підтримки спорту. Для України особливо актуальною проблемою в недалекому майбутньому залишиться відносно вирівнювання рівнів соціального розвитку територіальних систем і підтримка відстаючих районів і міст. Ще одним важливим концептуальним завданням є вдосконалення умов для міжгалузевої консолідації фінансових ресурсів з метою організації роботи з фізичного розвитку окремих груп населення й створенню механізмів взаємозв'язку цих ресурсів при вирішенні питань формування спортивної інфраструктури, оплати витрат на окремі спортивні заходи, підготовки кадрів спортивного профілю. Як приклад можна назвати фінансування заходів, передбачених державними й регіональними цільовими програмами, які дозволяють комплексно розв'язати ту або іншу проблему, як передбачено державною цільовою соціальною програмою «Розвиток фізичної культури й спорту на період до 2021 року».

Виконання окремих розділів програм і їх оплата за рахунок засобів, передбачених на цю мету, можуть бути доручені фізкультурно-спортивним об'єднанням тільки на основі договорів, укладених з відповідним органом

виконавчої влади в області фізичної культури й спорту. У таких договорах доцільно закріпити умови надання фінансової й іншої державної підтримки й визначити захід відповідальності за результати виконання державного завдання.

У нашій країні накопичений певний досвід створення позабюджетних фондів. Приміром, створений позабюджетний фонд протидії незаконному обороту наркотичних засобів, психотропних речовин і зловживання ними. Одним з його аналогів міг стати державний позабюджетний фонд розвитку фізичної культури й спорту. Його призначення - концентрація додаткових джерел для фінансування заходів щодо розвитку фізичної культури й спорту. Джерелом формування його доходів могли стати відрахування від прибутку лотерей і ігрного бізнесу, спонсорські засоби фізичних і юридичних осіб, доходи від реалізації комерційних проектів, залучення засобів з-за кордону, включаючи міжнародні гранти, засоби на реалізацію освітніх проектів на багатобічній і однобічній основах і безліч інших джерел, не заборонених законодавством. Перелік підлягаючих фінансуванню витрат з даного фонду повинен бути затверджений законом про державний бюджет, а управління засобами, розміщеними на казначейських рахунках покладене на державний орган виконавчої влади в області фізичної культури й спорту.

Виходячи з положень Бюджетного кодексу України, можливо також створення на державному рівні цільових бюджетних фондів фізичної культури й спорту, що представляють собою відособлену частину фінансових ресурсів у складі бюджетів. Джерелом формування таких фондів при відповідному правовому забезпеченні були б перераховані вище вступи з різних фондів.

Важливим і актуальним є ще один напрямок діяльності - удосконалення правової бази, що стійко стимулює роботодавців направляти засоби на збереження й зміцнення фізичного й психічного здоров'я трудящих. Підприємства повинні бути економічно зацікавлені в зниженні рівня професійних захворювань. Дана орієнтація неминуче приведе до зміни структури джерел фінансування фізичної культури й спорту, а їх взаємодія з державними органами управління повинне носити системний характер, порядок;

обсяги виділені комерційними структурами повинні доводити до відомості громадськості, що дозволить забезпечити реалізацію принципів прозорості й ефективності витрат.

Залучення приватного капіталу в розвиток дитячо-юнацького спорту зв'язується із соціальною відповідальністю вітчизняного бізнесу, з його участю в соціальних програмах. Зокрема, досить перспективним є створення за рахунок засобів підприємств центрів за різними видами спорту на базі загальноосвітніх шкіл, що дозволяє в рамках навчального розкладу замість традиційних двох уроків фізкультури проводити щоденні тренувальні заняття не менш 6 годин на тиждень.

Створення цих центрів передбачає системну взаємодію державних органів управління освітою, фізичною культурою й спортом, охороною здоров'я, освітніми установами (дитячими садками, загальноосвітніми й спортивними школами) і комерційних структур, спрямоване на зміцнення здоров'я, підвищення рівня фізичної підготовленості, виховання, освіти, профілактику наркоманії, паління, алкоголізму й інших соціально небезпечних звичок поведінки в підростаючого покоління.

З метою досягнення найкращих результатів з найменшими витратами необхідно більш чіткий розподіл функцій управління по горизонталі між різними суб'єктами господарської діяльності, що мають різні форми власності: державну, приватну, власність громадських організацій.

Обертає на себе увага наступна інструмент державного регулювання — бюджетні гарантії. Звичайно останнє зв'язують із інвестиційним процесом у комерційні проекти. Аналіз численних публікацій з питань інвестиційної політики дозволяє судити про те, що в реальній українській практиці такі гарантії практично завжди приводять до боргових зобов'язань бюджету. Більше того, бюджетні інвестиції в комерційні проекти неодноразово доводили свою неспроможність і виявлялися небезпечними з погляду схоронності бюджетних коштів.

Уважається, що винятково в українських умовах практикується участь бюджету в комерційних проектах, оскільки в країні не до кінця сформована правова база для запобігання подібних втрат. Цілком очевидно, що якщо незалежна експертиза з оцінки ризиків комерційного проекту підтвердить його самооплатність, то приватний капітал буде боротися за право участі в ньому. У цьому випадку не буде потрібно ні бюджетних інвестицій, ні поручителів від держави.

Таким чином, у будь-якій державі фінансово-економічна база є одним з головних елементів забезпечення перспективних і поточних завдань розвитку фізичної культури й спорту. У той же час порядок мобілізації фінансових коштів і їх структура залежать від приналежності суб'єкта спортивних правовідносин до державного або недержавного сектору. У свою чергу, у кожному секторі є своя правова й функціональна логіка діяльності, заснована на цілком певних принципах ресурсного забезпечення, що випливають із природи організаційно-правової форми власності. Треба вважатися, що в майбутньому їхня взаємодія з державними органами управління буде носити більш системний характер, порядок і обсяги виділюваних засобів стануть доступні громадськості, що дозволить забезпечити реалізацію принципів прозорості й ефективності державного фінансування.

Висновки по розділу 2

У другому розділі на прикладі КЗ «ВОК ДЮСШ» проведено загальний аналіз фінансування школи, який конкретизовано за напрямками використання видатків.

Головна проблема КЗ "ВОК ДЮСШ" - невпорядкована нормативна база і, відповідно, нерегульоване фінансування. Її і повинне розв'язати положення про ДЮСШ, робота над яким триває уже 5 років.

Прийняття ефективних управлінських рішень керівництвом Відділу з питань фізичної культури та спорту і директором КЗ "ВОК ДЮСШ", щодо

ефективного використання приміщень спортивної споруди частково вирішило питання щодо проведення навчально-тренувальних занять тренерів із учнями КЗ «ВОК ДЮСШ», які згідно угод співпраці займаються у залах сторонніх осіб. Спортивний комплекс міг би перетворитися в сучасний і потужний заклад для підготовки спортсменів високого рівня. Наявність потужного сучасного спортивного комплексу надала б можливість приймати спортивно-масові заходи різних рівнів та отримувати додаткові власні надходження.

Виявлено, що важливе значення для стабілізації ситуації у сфері фізичної культури й спорту здобуває певна передача ініціатив у проведенні реформ на «місцях» - органам місцевого самоврядування міст і інших муніципальних об'єднань, так як в умовах бюджетної децентралізації на рівні місцевих органів влади концентрується значна кількість грошових ресурсів.

Пропонується створити державний позабюджетний фонд розвитку фізичної культури й спорту, призначенням якого буде концентрація додаткових джерел для фінансування заходів щодо розвитку фізичної культури й спорту.

РОЗДІЛ 3

ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ КОНЦЕПЦІЇ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМУ ФІНАНСУВАННЯ ФІЗКУЛЬТУРНО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

3.1 Концепція удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні

Сьогодні в Україні розроблені два проекти: «Стратегія розвитку фізичного виховання та спорту серед студентської молоді до 2025 року» та «Стратегія розвитку фізичного виховання та спорту серед учнівської молоді до 2025 року». Метою двох стратегій є формування умов до оздоровчої рухової активності та здорового способу життя, забезпечення доступності спорту для дітей, учнівської молоді, студентів до залучення їх до занять фізичною культурою та спортом, формування здоров'я громадян як найвищої соціальної цінності в державі.

Проаналізувавши обидві стратегії, ми бачимо схожість між ними, тому запропоновано удосконалити та створити загальну Концепцію розвитку фізичного виховання та спорту серед населення України до 2025 року. Ми вважаємо за необхідне приділити особливу увагу розробці Концепції розвитку фізичного виховання та спорту серед населення України до 2025 року (рис. 3.1.).

В той же час Стратегія розвитку фізичного виховання та спорту має конкретизувати і визначати стратегію щодо реалізації основних положень Концепції розвитку фізичного виховання та спорту серед населення України до 2025 року як основ державної політики по відношенню до забезпечення національної безпеки країни та належного фінансового забезпечення фізичного виховання спорту та охорони здоров'я.

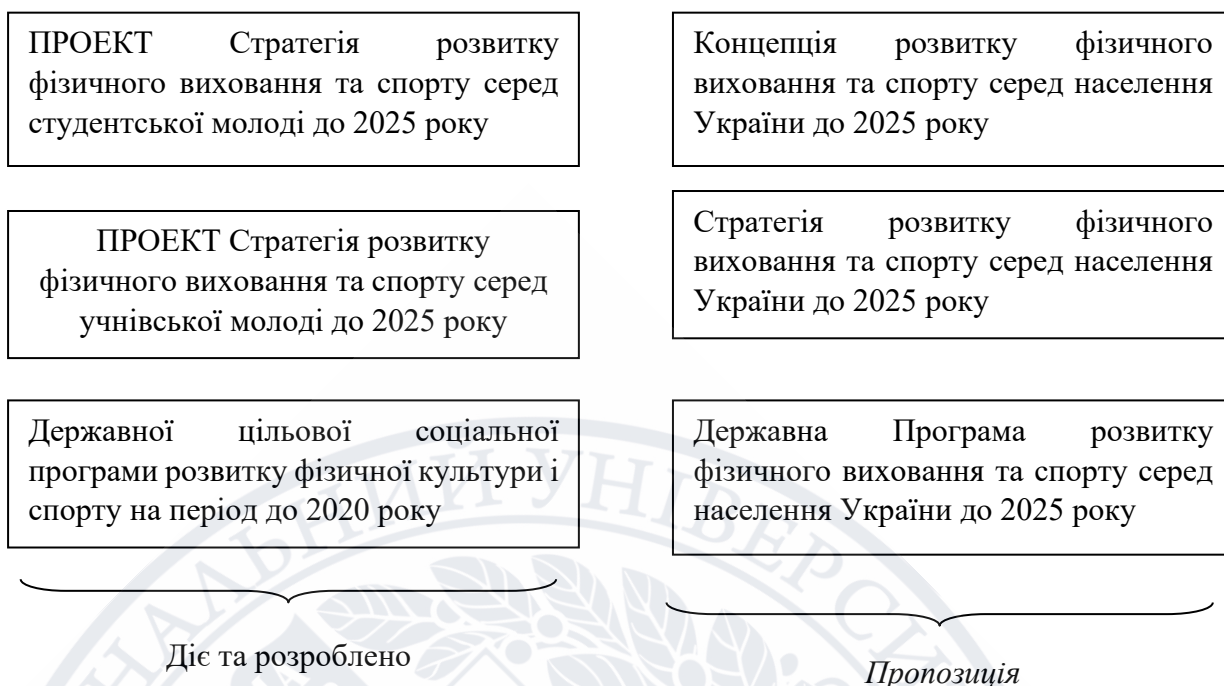

Рисунок 3.1 - Удосконалення державної політики щодо розвитку фізичного виховання та спорту в Україні

Отже, у такій ситуації доречно шукати шляхи вдосконалення механізму державної підтримки сприяння розвитку фізичної культури та спорту. Одним із найбільш прийнятних шляхів фінансової підтримки діяльності інститутів громадянського суспільства є законодавче запровадження механізму відсоткової філантропії. Він дає змогу населенню на власний розсуд обирати ті громадські організації, які найбільше заслуговують на його підтримку, шляхом переадресації частини сплаченого податкового податку на їхню користь. Таким чином, величина фінансової підтримки громадських організацій (у тому числі і фізкультурно-спортивного спрямування) залежить не від загальнодержавної політики чи спроможності Державного бюджету, а від волі конкретного платника податку, який у своєму виборі мотивується ефективністю діяльності тієї чи іншої громадської організації.

Ознайомившись з Програмою розвитку фізичної культури і спорту у Вінницькій області на 2016-2021 роки, пропонуємо концепцію механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні (рис.3.2.).

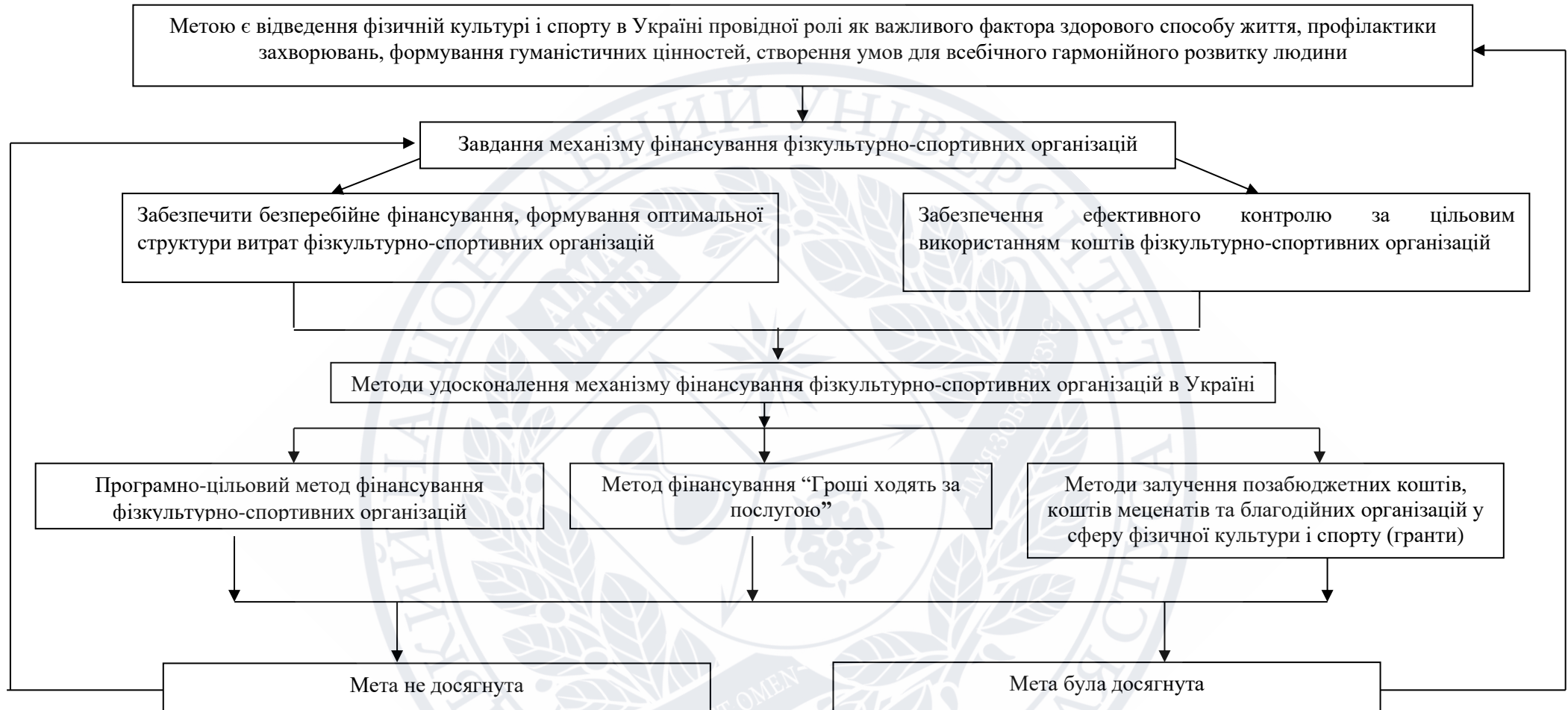

Рисунок 3.2 - Концепція удосконалення механізму фінансування фізкультурно-спортивних організацій в Україні

У програмно-цільовому методі одним з найголовніших елементів є паспорт бюджетної програми. В цей документ входять мета програми, обсяги фінансування, законодавчі підстави для реалізації та відповідальні виконавці. Паспорт складають головні розпорядники бюджетних коштів.

В Україні, до позитивних наслідків запровадження програмно- цільового методу можна віднести:

- підвищена якість до створення та реалізації фінансово - бюджетної політики;
- прозорість бюджетування;
- контроль за обсягом бюджету;
- ефективна робота державного сектору.[23]

В майбутньому одним із способів, які будуть працювати на покращення ефективності видатків може стати метод відокремлення замовника від постачальника суспільних благ. У такому разі, розпорядники бюджетних коштів отримають свободу у спрямуванні ресурсів і зможуть спрямовувати кошти тим надавачам, які зможуть надати спів залежність «ціна-якість».

Такий метод зможе запровадити ринкові елементи в організацію надання та отримання суспільних послуг, залучити приватні структури, що згодом приведе розмежування від фінансування установ до фінансування суспільних послуг.

В той же час, наданням такої свободи бюджетним установам зможе привести до мінімізації контролю за цільовим витрачанням коштів. В свою чергу це може призвести до росту рівня корупції та зменшення ефективності даного методу.

Ще одним кроком покращення рівня фінансування може стати метод запровадження пілотного проекту «Гроші ходять за послугою». В основу цього методу входить отримання передбаченої фіксованої суми коштів на одного отримувача. До його переваг можна віднести контроль за видатковою частиною бюджету, справедливий розподіл ресурсів бюджету та передбачуваність планування. В той же час великим недоліком є те, що розпорядники коштів

можуть мочати надмірно економити ресурси і перекладати відповідальність на інші установи.

Варто сказати, що в сучасному світі, соціальна політика держави має бути направлена не тільки на підтримку теперішнього рівня соціальних гарантій, а й на довготривалу перспективу його покращення.

Як бачимо, з проведеного дослідження держава майже не фінансує фізичне виховання та спорт, а отже гостро постає питання щодо пошуку фінансових ресурсів. Головним джерелом фінансових ресурсів можуть стати гранти. Грант – це кошти, які надаються на безповоротній основі некомерційним організаціям або фізичним особам на реалізацію соціальних проєктів, благодійних програм, на проведення досліджень, навчання, на інші суспільно корисні цілі з наступним звітом про їх використання та результати зміни ситуації. Найбільша перевага при наданні грантів належить громадським та неприбутковим організаціям.

Концепція розвитку фізичного виховання повинна розглядатися на державному рівні, яка проводитиме політику, щодо популяризації здорового способу життя, активних занять фізичними вправами всього населення, особливо молоді, покращення матеріальної бази від дитячих садочків до спорту вищих досягнень.

Незважаючи на проблеми, які виникли в державі та суспільстві, питання розвитку фізичної культури і спорту залишається одним із пріоритетних напрямків державної політики.

Наприклад, обов'язкова кількість учнів для тренера, який тільки починає працювати, має становити від 54 до 68 осіб на одну ставку. Як він набере таку велику групу? Необхідно врегулювати також наповнюваність груп. За видами спорту вона має бути різною. Одна річ – командні ігри: футбол, регбі, волейбол, а інша - одиночні: боротьба, пауерліфтинг, легка атлетика тощо.

Треба навести лад і у фінансовій підтримці перших тренерів у кар'єрі спортсмена. Звання «заслужений тренер» отримують ті, хто привів спортсмена до медалі, тоді як оминають увагою наставників, які знайшли, заклали базу і виховали майбутнього чемпіона. Потрібно обов'язково передбачити фінансові

асигнування на їхню підтримку.

Також пропонується переглянути граничний вік спортсменів ДЮСШ. Нині він обмежений - 18 років, але, наприклад, метальники ядра виходять на пік своєї форми лише після 25 років. Отже, правонаступності після ДЮСШ немає. Якщо ж тренер спортшколи виховує спортсмена віком понад 18 років, то не отримує за це жодних коштів. Потрібно визначити пріоритетні види спорту залежно від їх популярності та розвиненості у регіонах України, тобто кількості спортсменів, що займаються цим видом спорту, відділень ДЮСШ та інших чинників.

Існує проблема щодо створення необхідних умов для проведення навчально-тренувальної роботи із учнями ДЮСШ, адже не всі спортивні школи мають власні спортивні приміщення, споруди чи комплекси, в тому числі КЗ "ВОК ДЮСШ". Тренери та учні окремих спортивних шкіл займаються у спортивних залах сторонніх осіб відповідно до укладених угод співпраці, тоді як спортивні зали інших спортивних шкіл для проведення навчально-тренувальної роботи з учнями використовуються не на повну потужність. Загалом приміщення спортивних залів не використовувалися на 34 % до своєї пропускної спроможності, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів на їх утримання. Зокрема, лише витрати на оплату комунальних послуг спортивних залів, які не використовувалися у навчальному процесі, склали 208,60 тис. гривень.

Вимушене надання у платне користування спортивних залів КЗ "ВОК ДЮСШ", стороннім особам занижується вартість години користування. За наслідками встановлено втрату власних доходів на загальну суму 124,61 тис. гривень.

Разом з тим, наявні випадки надання приміщень у безоплатне користування або без укладення договорів оренди, внаслідок чого втрачено власних доходів на загальну суму 93,50 тис. гривень.

Кошти, які надійшли від надання платних послуг, використані КЗ "ВОК ДЮСШ" на проведення навчально-тренувальних зборів, придбання послуг і товарно-матеріальних цінностей. Тоді, як частина власних надходжень повинна

була спрямовуватись на оплату комунальних послуг і енергоносіїв, що призвело до неефективного використання бюджетних коштів на загальну суму 333,61 тис. гривень.

Недостатній рівень фінансування для забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл професійним спортивним обладнанням та інвентарем, витрат на начально-тренувальну роботу та підготовку учнів до участі у спортивно-масових заходах, не сприяє підвищенню якості надання виконавцями бюджетної програми послуг з фізичної культури та спорту, залученню значно більшої кількості дітей до занять спортом і досягнення ними високих спортивних результатів, а значить і виконанню завдань бюджетних програм: створення необхідних умов для гармонійного виховання, фізичного розвитку, підготовки спортивного резерву для збірних команд України.

Наявна система фінансового забезпечення негативно впливає на якість навчально-тренувального процесу та спортивний результат - участь у змаганнях різних рівнів. Отримане фінансування ледь забезпечувало потребу спортивних шкіл за даним напрямком роботи, що призвело до недовиконання запланованих календарними планами кількості спортивно-масових заходів. Фінансова підтримка спортивних заходів, затверджених у 7 календарних планах шкіл, є мінімальною.

Практично не відбувалося впродовж досліджуваного періоду і оновлення матеріально-технічної бази спортивних шкіл. Впродовж 2018-2020 років придбання проводилось в незначній кількості малоцінного спортивного обладнання та інвентарю, спортивного одягу й взуття. В незначних сумах виділялись додатково кошти з обласного бюджету на придбання основних засобів. Через незабезпечення реальної потреби спортивних шкіл у фінансових та матеріальних ресурсах, вони не можуть повною мірою реалізовувати завдання, затверджені обласною цільовою соціальною програмою та виконувати функції згідно їх статутної діяльності.

Незабезпечення раціонального та ефективного використання матеріальної бази (спортивних залів та Інших приміщень) спортивними школами не дозволяє

підвищити продуктивність бюджетних програм в частині надання якісних послуг з підготовки учнів-спортсменів та спортсменів вищої спортивної майстерності.

Варто зазначити, що становлення та розвиток ринкових відносин у сфері спорту змінило бачення суспільства і його ставлення до спортивних організацій. Застосування комерційного підходу до формування і надання спортивних послуг призвело до можливості отримання не лише позитивного фінансового результату, але й до розвитку супутніх галузей. Таким чином, процес формування нової моделі господарювання спортивних організацій відбувається одночасно з пошуком можливих способів до її реалізації. Оскільки практика ведення діяльності такими суб'єктами господарювання за рахунок державного фінансування, яка сформувалася ще за часів Радянського Союзу, не відповідає новим соціально-економічним умовам, виникає потреба у проведенні наукових досліджень, які спроможні удосконалити теоретичну і практичну базу реалізації ефективної системи управління в індустрії спорту.

Фізкультурно-спортивні організації – це суб'єкти ринкових відносин у галузі фізичного виховання і спорту, продуктом їх діяльності є фізкультурно-спортивні послуги.

До фізкультурно-оздоровчих послуг належать: організовані форми занять фізичними вправами і спортом у вигляді урочних занять, спортивних і оздоровчих секцій, спортивних команд і клубів; спортивні видовища; розробка методик, методичних комплексів фізкультурно-оздоровчих занять, програм фізичного виховання і систем підготовки спортсменів.

Індустрія спорту породжує специфічний ринок, який, в свою чергу, поділяється на ринок спортивних товарів і ринок спортивних видовищ. На такому ринку постачальниками є тренери, викладачі, інструктори фізичного виховання і спорту, інструктори-методисти фізичного виховання і спорту, споживачами – люди, які займаються спортом і оздоровчою фізичною культурою, глядачі, спортивні вболівальники, спонсори, інструктори фізичного виховання і спорту, особи, які займаються самостійно [11, с. 19, 24]. Взаємозв'язок між постачальниками і споживачами спортивних товарів (послуг)

регулюється державою в особі Міністерства молоді та спорту України.

Цілі та завдання розвитку фізичного виховання та спорту на рівні держави визначені у «Державній цільовій соціальній програмі розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року», мета якої полягає у визначенні провідної ролі фізичної культури і спорту як важливого фактора здорового способу життя, профілактики захворювань, формування гуманістичних цінностей, створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини, сприяння досягненню фізичної та духовної досконалості людини, виявлення резервних можливостей організму, формування патріотичних почуттів у громадян та позитивного іміджу держави у світовому співтоваристві [10].

Для реалізації поставленої мети урядом виокремлено ряд завдань, які передбачають: зміни у нормативній базі; створення умов для забезпечення оптимальної рухової активності різних груп населення; популяризація здорового способу життя; забезпечення функціонування та удосконалення мережі закладів фізичної культури і спорту; надання якісних фізкультурно-спортивних послуг.

Виконання зазначених завдань потребує фінансового забезпечення, як з боку держави, так і з боку приватних підприємців, які надають послуги у сфері фізичного виховання і культури, освітніх та інформативних послуг в індустрії спорту, проводять оздоровчі заняття для населення різних вікових категорій. За даними зазначеного нормативного документа на розвиток фізичної культури і спорту на період до 2020 року визначено обсяг фінансування у розмірі 25324832,6 тис. грн, з яких 34,8 % – кошти державного бюджету, 53,9 % – кошти місцевих бюджетів, 11,3 % – інші джерела фінансування [10].

Чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт» [5] визначає правові засади регулювання діяльності суб'єктів фізичної культури та спорту. Законодавчо зараховано до суб'єктів фізичної культури і спорту організації, які безпосередньо надають послуги населенню, так і громадські організації, що мають свої функції та правові, економічні засади діяльності, і які можуть бути засновниками закладів фізкультурно-спортивного спрямування для реалізації статутних завдань. Основні завдання громадських об'єднань у сфері фізичної

культури і спорту, що визначені у цьому законі, полягають: у співпраці з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері фізичної культури та спорту, іншими центральними органами виконавчої влади та отриманні підтримки й координації діяльності з органами державної влади в частині розвитку відповідних видів спорту, проведення змагань, представлення України у відповідних міжнародних федераціях за видами спорту тощо [13]. Відтак метою функціонування таких спортивних громадських організацій є досягнення соціального ефекту, який не спрямований на отримання прибутку або передбачає самоокупність.

Варто зазначити, що на сьогоднішній день, крім професійного спорту, розвивається напрям масового спорту (спорт для всіх) – діяльність суб'єктів сфери фізичної культури і спорту, яка спрямована на забезпечення рухової активності людей під час їх дозвілля для зміцнення здоров'я [5]. Масовий спорт і його популярність спонукають до розвитку похідних галузей, а саме виробництва і продажу масового спортивного одягу, обладнання для спортивних клубів, спортивного харчування, що дає можливість розширити формування бізнес-ідей у сфері спорту.

Таким чином, варто зауважити, що суб'єкти господарювання в індустрії спорту поділяються на прибуткові та неприбуткові. Прибуткові організації формують надходження від ведення господарської діяльності за рахунок продажу абонементів і спортивної атрибутики, коштів власників, інвестицій спонсорів, винагород за перемоги у комерційних турнірах. Неприбуткові організації залежні від фінансування з державного та місцевого бюджетів, добровільних організаційних внесків [8, с. 68; 12, 13]. Викладене вище дає підставу стверджувати, що підвищення ефективності діяльності неприбуткових організацій в індустрії спорту потребує: перегляду управлінського механізму державного фінансування і координації діяльності; наділення більшими повноваженнями галузевих федерацій; стимулювання участі у соціально-спортивних проектах. Щодо підприємницьких організацій, які провадять свою діяльність у сфері професійного і масового спорту, підвищення ефективності

їх діяльності можливе за рахунок зростання кількості і якості надаваних послуг, розвитку партнерських відносин з неприбутковими спортивними організаціями та іншими бізнес-структурами для спільної реалізації соціально-спортивних проектів з метою рекламування своїх товарів (послуг) та збільшення чисельності споживачів.

Таким чином, прихильність людей до ведення активного способу життя, мода на заняття спортом, розвиток соціально-відповідального бізнесу сприяють вкладанню коштів у різноманітні спортивні соціальні проекти. І хоча вони є неприбутковими, підприємці отримують економічні вигоди у вигляді реклами, підвищення вартості компанії за рахунок формування позитивного іміджу, зростання продуктивності працівників, сприяння держави у подальшому розвитку підприємництва в індустрії спорту.

Аналіз наведених статистичних даних дав можливість зробити висновок, що на сьогоднішній день виникає потреба у перегляді механізму функціонування підприємницьких структур у сфері спорту. Участь держави у фінансуванні спортивних організацій відіграє значну роль у розвитку досліджуваної галузі, проте механізм розподілу та цільового використання коштів потребує удосконалення. Насамперед є потреба у визначенні пріоритетності та оптимальності розміру коштів, наданих для фінансування діяльності спортивних організацій. Щодо визначення ефективності діяльності організацій у сфері спорту, доцільно їх розмежовувати на ті, метою яких є отримання соціального ефекту, а фінансовий ресурс необхідний для здійснення поточної діяльності, і ті, метою яких є отримання прибутку і досягнення соціального ефекту. Важливим для підвищення темпів розвитку підприємництва в індустрії спорту є ділова співпраця прибуткових і неприбуткових організацій, а також залучення інвестицій суб'єктів господарювання інших сфер бізнесу. Результатом діяльності від такої співпраці для неприбуткових організацій стане отримання додаткового фінансування спортивних напрямів, а для прибуткових – реклами своєї діяльності, підвищення конкурентоспроможності, можлива подальша лояльність держави стосовно податкового навантаження.

3.2 Апробація методу фінансування “Гроші ходять за послугою”

На поточному етапі розвитку в нашій країні, система використання та управління державними коштами потребує удосконалення, для забезпечення якісного процесу виконання фінансово бюджетної політики держави. Тому, для підвищення рівня ефективності використання фінансів держави запровадження програмно-цільового методу планування у бюджетних процесах нашої країни.

Під програмно-цільовим методом, розуміється створення і контроль виконання програм, головними розпорядниками бюджетних коштів. Сюди входить окреслення мети програми, розрахунок напрямів фінансування, які в свою чергу забезпечать реалізацію програми. Це має бути зроблено на основі ретельного аналізу всіх можливих ресурсів бюджету, для подальшого фінансування в поточному та наступних роках.

Результативність виконання бюджетної програми можливо оцінити порівнявши заплановані показники з отриманими. Важливими також будуть порівняння фактичних показників з попередніми роками, або ж з аналогічними програмами в інших регіонах.

Проведений аналіз фінансування КЗ "ВОК ДЮСШ". засвідчив, що потреба у коштах обласного бюджету забезпечується на належному рівні лише за видатками на заробітну плату, нарахувань на неї та оплату комунальних послуг і енергоносіїв. Потреба на придбання обладнання та інвентарю, на проведення навчально-тренувальних зборів і змагань, проведення поточних ремонтів і модернізації приміщень не забезпечена на тому рівні, який дав би змогу школам належно здійснювати свою діяльність щодо якісного надання послуг з фізичної культури і спорту. Ми пропонуємо в бюджетні програми запровадити пілотний проект «Гроші ходять за послугою» у системі масового спорту та оздоровчого фітнесу.

За рівнем отриманого результату, бюджетні програми можна поділити на 3 групи, їх ми можемо побачити в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Оцінка результативності бюджетної програми

$K_{rp} > 1$	Високий рівень результативності бюджетної програми
$0,7 \leq K_{rp} \leq 1$	Бюджетна програма з задовільним рівнем результативності
$K_{rp} \leq 0,7$	Незадовільний рівень результативності

Ми намагалися зробити оцінку результативності бюджетної програми (при запровадженні пілотного проекту «Гроші ходять за послугою» у системі масового спорту та оздоровчого фітнесу), які діють в Вінницькому районі станом на 01.05.2020 року. До них можна віднести програми, які наведені в таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Цільові програми які діють на території Вінницького району станом на 01.05.2020 року.

Назва програми	Термін виконання
Програма економічного і соціального розвитку Вінницького району на 2019 рік та наступні 2020-2021 програмні роки	2019-2021 роки
Програма розвитку фізичної культури і спорту у Вінницькій області на 2016-2021 роки	2019-2021 роки

Як бачимо з таблиці 3.2 жодна з програм не була закінчена. В той же час, для розрахунку оцінки результативності бюджетної програми потрібні підсумки її реалізації. Тобто розрахунок та аналіз ми не можемо виконати.

В той же час можемо оцінити поточний стан результативності бюджетної програми. Для цього використовуємо звіти Вінницької районної державної адміністрації про виконання районного бюджету і робити порівняння із запланованими показниками і фактично отриманими на поточний час.

Але на нашу думку, такий підхід втрачає ключовий зміст, тому що маємо порівнянні використаних коштів, а не отриманий результат та на скільки він був досягнутий.

Беручи до уваги політичну та економічну ситуацію нашої країни на даний момент, головним, для дієвої фінансової політики, є осмислення її головної спрямованості, дивлячись на основні пріоритети створення раціональної

стратегії соціального та економічного розвитку держави. Для раціонального використання державних та місцевих коштів особливу увагу потрібно приділяти ресурсозбереженню та енергоефективності економіки.

Важливе місце у плануванні видатків займає недооцінення важливості деяких сфер соціальної політики. Особливо гостро ми це відчули під час коронавірусної інфекції. Найбільшої уваги потребують складнощі виконання видаткової частини місцевих бюджетів України, які показують нам на необхідність збільшення інвестиційної складової місцевих бюджетів, не зменшуючи кількість видатків на освіту та соціальне забезпечення, а також практичне спрямування державних грошей на дієве розв'язання проблем у соціально - економічній сфері (соціальний захист, охорона здоров'я, освіта і т.д.) [25].

Покращення планування видатків соціального призначення напряму залежить від рівня ефективності їх використання. Збереження старих методів планування фінансування, не підходить до сучасних умов ринкової економіки. Це в свою чергу веде до зниження результативності видатків соціального призначення та недостатнього задоволення існуючих потреб [21].

Одним з негативних факторів, які зменшують ефективність використання ресурсів є те, що вони надають лише пасивну підтримку. Тобто кошти надаються лише для усунення самих наслідків складнощів, які виникли. Це ми можемо яскраво побачити на актуальній ситуації, яка склалася в теперішній час з коронавірусної інфекції COVID-19.

Велика кількість людей втратила роботу, держава виділяє кошти для такого населення. Але в той же час не надають кошти для стимулювання економічної самостійності. У європейських країнах широко використовують практику отримання коштів на відкриття власної справи, або перекваліфікацію [12].

Додавання таких методів у фінансуванні соціального захисту зробило б суттєвий крок у зменшенні численності населення нашої держави з низьким рівнем доходу.

На нашу думку, до пріоритетних цілей реформування місцевої політики у плануванні фінансуванні соціальної сфери потрібно додати:

- оптимізація методів фінансування шляхом збільшення зв'язку між виділеними коштами та отримання якісних послуг;
- посилення адресності фінансування;
- вдосконалення системи оцінювання видатків місцевих бюджетів з урахуванням отриманих результатів в поточному та майбутніх періодах.

Заслуговує уваги ідея розписування бюджету за результатами, або програмно – цільового застосування. Її суть полягає в ув'язуванні державних витрат з одержанням значимих для суспільства результатів. Такий підхід відповідає основним принципам бюджетного фінансування, викладеним у Бюджетному кодексі України. У спорті, як у жодній іншій галузі, «заданий результат» і вимоги до його оцінки можуть бути сформульовані досить чітко й ураховуватися при акредитації федерацій (союзів, асоціацій) за видами спорту, а також при укладанні державним органом виконавчої влади в області фізичної культури й спорту відповідних договорів з ними.

У Вінницькій області було розроблено бюджетну програму розвитку фізичної культури і спорту на 2020-2021 роки.

Мета цієї програми: продовжити роботу з укріплення матеріально-технічної бази обласних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, облаштування їх необхідним обладнанням та інвентарем.

Завдання: забезпечення подальшого розвитку фізичної культури в області шляхом ефективної реалізації положень Закону України «Про фізичну культуру і спорт», поєднання зусиль виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, громадських організацій фізкультурно-спортивної спрямованості, інших суб'єктів сфери фізичної культури і спорту для проведення реформ у сфері фізичної культури і спорту з метою приведення її у відповідність до європейських вимог і стандартів.

Таблиця 3.1. - Виконання результативних показників бюджетної програми розвитку фізичної культури і спорту у Вінницькій області на 2020-2021 роки (запровадження пілотного проекту «Гроші ходять за послугою» у системі масового спорту та оздоровчого фітнесу)

Показники	Попередній період			Звітний період		
	затверджено	виконано	виконання плану	затверджено	виконано	виконання плану
Показники ефективності						
Кількість послуг на одного працівника, од.	10500	11000	1,048	11500	12100	1,052
Середні затрати на обслуговування одного учня, грн.*	71,6	74,9	0,956	75,8	75,6	1,003
Показники якості						
Динаміка збільшення кількості послуг в плановому періоді по відношенню до фактичного показника попереднього періоду, %	4,4	4,8	1,091	4,6	4,5	0,978
<p>* Перевиконання планових значень за цим показником має негативний ефект на результативність програми (середні затрати на обслуговування одного учня є показником-дестимулятором). Тому</p> $\left(\frac{П_{план}}{П_{факт}} \right).$ <p>при розрахунку враховується обернене значення</p>						

Тепер розрахуємо основні параметри оцінки:

а) розрахунок середнього індексу виконання показників ефективності бюджетної програми:

$$I(еф) = \Sigma \frac{П(еф)_{інфакт}}{П(еф)_{інплан}} \div Z(еф) \times 100 \quad (1)$$

$$I(еф) = (12100 / 11500 + 75,8 / 75,6) \div 2 \times 100 = (1,052 + 1,003) \div 2 \times 100 = 102,7$$

$$I(\text{як}) = \Sigma \frac{П(\text{як})_{\text{інфакт}}}{П(\text{як})_{\text{інплан}}} \div Z(\text{як}) \times 100 \quad (2)$$

б) розрахунок *середнього індексу виконання показників якості* бюджетної програми:

$$I(\text{як}) = 4,5 / 4,6 \div 1 \times 100 = 97,8$$

в) розрахунок *порівняння результативності бюджетної програми із показниками попереднього періоду*:

$$I(1) = \Sigma \frac{I(\text{еф})_{\text{звіт}}}{I(\text{еф})_{\text{баз}}} \quad (3)$$

$$I(\text{еф})_{\text{звіт}} = 102,7$$

$$I(\text{еф})_{\text{баз}} = (11000 / 10500 + 71,6 / 74,9) \div 2 \times 100 = (1,048 + 0,956) \div 2 \times 100 = 100,2$$

$$I_1 = 102,7 \div 100,2 = 1,025$$

Розрахунок кількості набраних балів за параметром *порівняння результативності бюджетної програми із показниками попередніх періодів*. Оскільки $\bar{I}_1 = 1,025$, що відповідає критерію оцінки $\bar{I}_1 \geq 1$, то за цим параметром для даної програми нараховується 25 балів.

$$I_1 = 25 \text{ баллов.}$$

Кінцевий розрахунок загальної ефективності бюджетної програми складається із загальної суми набраних балів за кожним із параметрів оцінки:

$$\Sigma = I(\text{еф}) + I(\text{як}) + I_1 \quad (4)$$

$$\Sigma = 102,7 + 97,8 + 25 = 225,5.$$

Порівнюємо отримане значення зі шкалою оцінки ефективності бюджетних програм:

Ефективність бюджетної програми	Кількість балів (<i>пропонована шкала</i>)
Висока	215 і більше
Середня	190 — 215
Низька	менше 190

Отже, як бачимо, ця програма має високу ефективність.

Погіршення демографічної ситуації веде до зменшення кількості шкіл та зниженню показників у закладах фізичної культури. Утримання таких закладів стає важким для місцевих бюджетів. Саме тому постає питання в вдосконаленні системи організації таких закладів з метою економії витрат на їх утримання, але в той же час з покращенням рівня надання послуг. Така оптимізація не повинна зводитись виключно до їх закриття. У кожній сфері рішення потрібно приймати виважено та ураховувати можливі як позитивні, так і негативні наслідки.

Відповідно до завдання, яке ускладнене існуванням низки проблем об'єктивного та суб'єктивного характеру. Проблему ускладнюють і такі фактори:

- недооцінка суспільством ролі масової фізичної культури і спорту, недооцінка розміру бюджетних коштів, які щороку виділяються;
- обмежена інформованість суспільства в цій сфері;
- невідповідність матеріально-технічної бази для забезпечення фізкультурно-оздоровчої діяльності потребам населення за місцем проживання, роботи та в місцях масового відпочинку, не зважаючи на кошти, що виділяються;
- наявність проблеми підтверджує занедбаний стан практично всіх спортивних шкіл, споруд та інших об'єктів спортивної інфраструктури;
- недостатній рівень фінансового та матеріально-технічного забезпечення дитячо-юнацького і резервного спорту;
- недостатній рівень забезпечення спортивним інвентарем та обладнанням спортивних закладів та установ міста, не зважаючи на кошти, що

виділяються;

- проблема закріплення в області тренерських кадрів, провідних спортсменів та спеціалістів, створення належних житлово-побутових умов, забезпечення збірних команд області та окремих спортсменів сучасним інвентарем та обладнанням.

Отже, це потребує активного залучення громадських організацій, представників бізнес-середовища та ЗМІ до моніторингу та контролю за формуванням та реалізацією такої політики, зокрема в частині її фінансового забезпечення [4]. Обсяги фінансування галузі залежать визначальною мірою від державної політики щодо її розвитку, соціально-економічного становища держави, а також окремих територіально-адміністративних одиниць, бюджетного процесу.

Висновки по розділу 3

На сьогоднішньому етапі розвитку, в Україні виникає гостра проблема запровадження нової моделі фінансування сфері фізичної культури і спорту. Це потрібно для покращення рівня життя населення. Для уряду країни важливо не тільки зменшення проявів недостатньої соціальної незахищеності населення, а усунення самої проблеми її виникнення.

Під час виконання роботи було зроблено теоретичне узагальнення і запропоновано вдосконалення фінансування сфері фізичної культури і спорту.

На сьогоднішній день людство потребує повноцінного соціального захисту. Економічні зміни в державі обумовлюють запровадження нововведень в сфері фінансування фізичної культури і спорту, впровадження нових механізмів соціального захисту які будуть актуальні не тільки сьогодні, а і завтра.

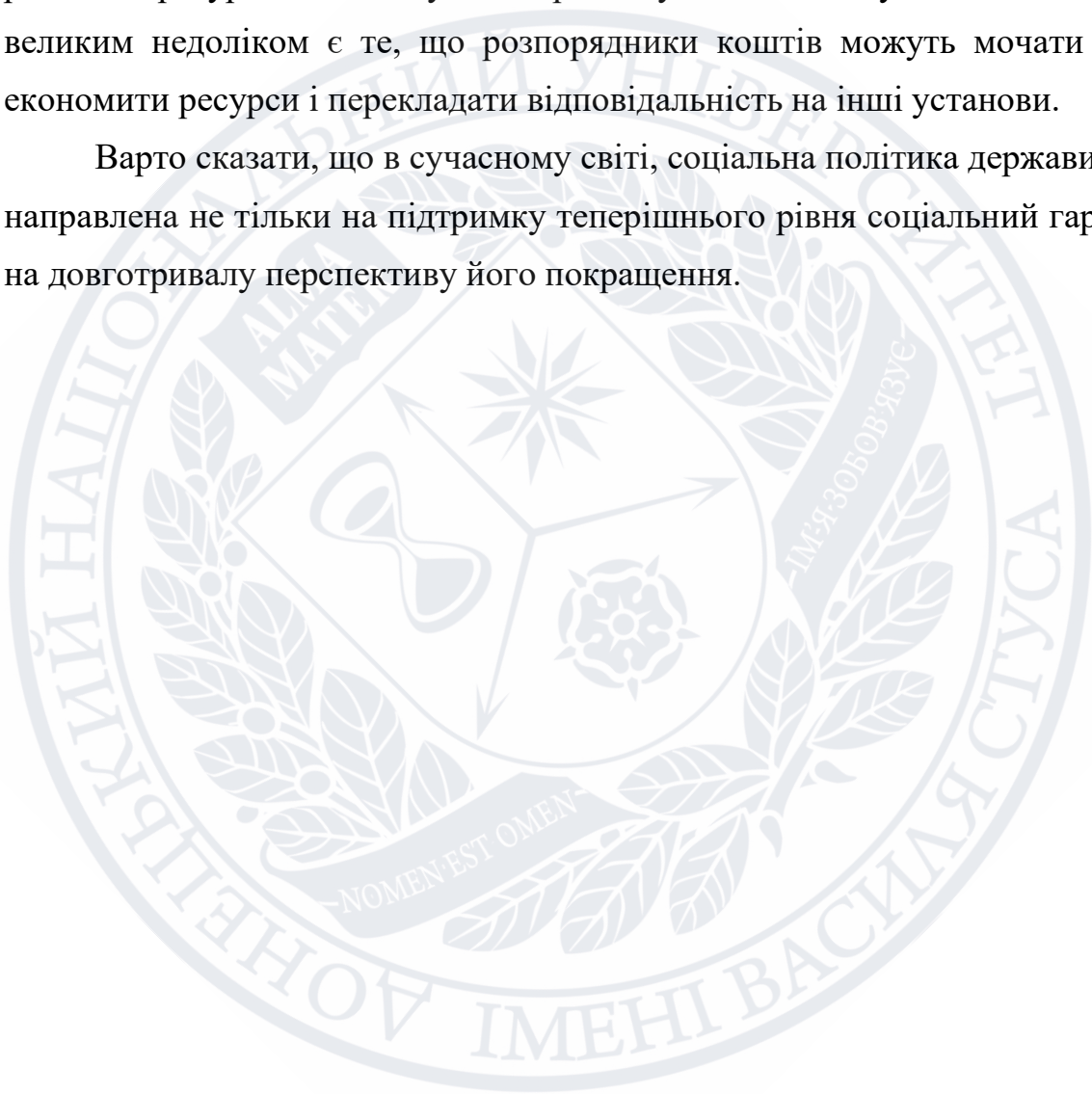
На нашу думку, до пріоритетних цілей реформування у плануванні фінансуванні сфери фізичної культури і спорту потрібно додати:

- оптимізація методів фінансування шляхом збільшення зв'язку між виділеними коштами та отримання якісних послуг;
- посилення адресності фінансування;

- вдосконалення системи оцінювання видатків з урахуванням отриманих результатів в поточному та майбутніх періодах.

Ще одним кроком покращення рівня фінансування може стати метод «Гроші ходять за послугою». В основу цього методу входить отримання передбаченої фіксованої суми коштів на одного отримувача. До його переваг можна віднести контроль за видатковою частиною бюджету, справедливий розподіл ресурсів бюджету та передбачуваність планування. В той же час великим недоліком є те, що розпорядники коштів можуть мочати надмірно економити ресурси і перекладати відповідальність на інші установи.

Варто сказати, що в сучасному світі, соціальна політика держави має бути направлена не тільки на підтримку теперішнього рівня соціальних гарантій, а й на довготривалу перспективу його покращення.

ВИСНОВКИ

Національні органи управління фізичною культурою і спортом повинні оптимізувати систему управління розвитком масової фізичної культури і оздоровчого спорту за рахунок розмежування повноважень у розвитку спорту вищих досягнень і спорту для всіх між органами управління фізичною культурою і спортом різних рівнів. Розвиток спорту вищих досягнень повинен знаходитися у сфері державного управління, розвиток спорту для всіх – у сфері муніципального управління, при цьому органи муніципального управління фізичною культурою і спортом необхідно звільнити від обов'язків щодо розвитку спорту вищих досягнень. Роль національних органів управління фізичною культурою і спортом в розвитку спорту для всіх є стратегічною і має бути спрямована на рішення таких проблем:

- визнання соціальної самоцінності спорту для всіх незалежно від цілей розвитку спорту вищих досягнень як пріоритетного напрямку державної спортивної політики;
- проведення статистичного обліку і аналізу показників спорту для всіх різних муніципальних утворень;
- активізація процесу наукового пошуку і науково-технічних розробок, інформаційне забезпечення, випуск відповідних наукових журналів, проведення конференцій і семінарів з тематики спорту для всіх;
- координація підготовки і перепідготовки кадрів для роботи у сфері спорту для всіх.

Органи управління фізичною культурою і спортом регіонів України мають бути «точкою сполучення» розвитку спорту вищих досягнень і спорту для всіх на конкретній території через рішення таких проблем:

- розвиток дитячо-юнацького спорту;
- підтримка і розвиток спортивної бази;

- участь у формуванні витрат місцевих бюджетів за статтею «Фізична культура і спорт»;
- законодавча підтримка розвитку спорту для всіх на цій території;
- науково-методична підтримка розвитку спорту для всіх.

Муніципальні органи управління фізичною культурою і спортом повинні розвивати види і форми спорту для всіх відповідно до місцевих кліматичних, культур- них та інших особливостей муніципальних утворень.

Напрями:

організацію взаємодії органів управління фізичною культурою і спортом з фізкультурно- спортивними організаціями різних форм власності, у тому числі громадськими;

- врахування особливостей планування і контролю спорту для всіх;
- використання бюджетного фінансування спорту для всіх як «пускових засобів» із залученням додаткових джерел фінансування;
- організацію спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання;
- впровадження нових форм масових змагань і оздоровчо-рекреаційних заходів, нетрадиційних видів спорту і активного відпочинку;
- організацію роботи із засобами масової інформації, використання можливостей Інтернету;
- підготовка громадських інструкторів із спорту, підтримка їх діяльності;
- поєднання соціальної і спортивної політики при розробці соціально орієнтованих спортивно- оздоровчих програм.

Структурна організація спорту для всіх є різноманітними формами спортивно-оздоровчих організацій: громадські об'єднання, національні, муніципальні, відомчі, комерційні, приватні організації. Державна підтримка їх діяльності здійснюється на конкурсній основі відповідно до принципу «пускових засобів», тобто мінімальних бюджетних коштів, необхідних для організації спортивно-оздоровчої діяльності, яка коштує набагато дорожче за рахунок спонсорських коштів, власних зусиль громадських кадрів, інших залучених коштів.

Інноваційні технології розвитку спорту для всіх включають:

- організацію масових змагань для всіх як залучального механізму в спортивно-оздоровчі заняття;
- інформаційно-агітаційну підтримку з використанням засобів масової інформації, Інтернету, проведенням спортивно-видовищних шоу, використанням спортивно-оздоровчої атрибутики;
- організацію спортивно-оздоровчої роботи за місцем проживання, будівництво і реконструкцію дворових спортивних майданчиків;
- організацію різних форм спортивно-оздоровчої роботи для різних цільових груп;
- взаємодію розвитку спорту для всіх і соціальної політики, особливу увагу досоціально-вразливих груп (соціально незабезпеченим дітям і підліткам, жінкам, пенсіонерам, інвалідам);
- залучення позабюджетних засобів;
- і залучення добровільних помічників - волонтерів.

Зважаючи на наявність цілого ряду проблем у галузі фізичної культури та спорту м. Вінниці, зокрема: низький рівень матеріально-технічного забезпечення спортивно-фізкультурних закладів, який не відповідає сучасним вимогам; відсутність належних умов для занять учнів спортивних шкіл; недостатній рівень професійної кваліфікації тренерів-викладачів пріоритетні напрямки роботи в цій галузі були викладені в програмах економічного та соціального розвитку м. Вінниці на 2018, 2019, 2020 роки, затверджених рішеннями сесій Вінницької міської ради від 26.12.2018 року, 28.01.2019 року, 30.11.2020 року відповідно, відповідальним виконавцем, яких було Управління у справах сім'ї, молоді та спорту міської ради (у 2020 році – відділ по фізичній культурі та спорту міської ради).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бальсевич В.К., Лубышева Л.И. Спортивно ориентированное физическое воспитание: образовательный и социальный аспекты. *Теория и практика физической культуры*. 2003. № 5. С. 19–22.
2. Батюк А.М. Соціологія спорту як окремий напрям соціологічного знання. *Соціальні технології*. 2011. № 50. С. 341–347.
3. Білогур В.Є. Соціально-філософський аналіз спорту як головної субстанції самореалізації особистості: теоретико-методологічні виміри. *Гілея (науковий вісник)*. Київ, 2013. Вип. 72. С. 45–46.
4. Білогур В.Є. Філософія сучасного спорту як сублімативного вираження. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип. 55. С. 70–85.
5. Вавренюк С.А. Закордонний досвід державного управління розвитком фізичної культури і спорту. Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. Вип. (47). С. 163–167.
6. Вавренюк С.А. Роль виховних функцій фізичної культури і спорту серед студентської молоді: державноуправлінський аспект. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 2. С. 138–140.
7. Гасюк І.Л. Механізми державного управління фізичною культурою та спортом в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2013. 39 с.
8. Гасюк І.Л. Програмно-цільовий підхід – наукова категорія теорії державного управління розвитком фізичної культури та спорту. *Економіка та держава*. 2011. № 4 С. 126–128.
9. Гасюк І.Л. Фізична культура в освітній сфері: перспективні шляхи державного стимулювання розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2011. № 12. С. 95–99.

10. Гонтарук О.М. Проблеми функціонування системи підготовки кадрів та управління у сфері фізичного виховання і спорту в контексті розвитку державно-приватного партнерства в Україні. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*: зб. наук. пр. Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2016. № 3 (35). С. 5–10.

11. Гончаренко А. Спортивне спонсорство як альтернативне джерело фінансового забезпечення дитячо-юнацьких спортивних шкіл. *Сталий розвиток економіки*. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2012_3/31_4.pdf (дата звернення: 27.01.2021).

12. Горбенко О. В. Організаційно-управлінські резерви професійно-орієнтаційної роботи ВНЗ галузі фізичної культури і спорту із загальноосвітніми школами / О. В. Горбенко, І. Г. Коргниєнко // Оптимізація наукових досліджень. Миколаїв : НУК, 2019. С. 239–241.

13. Довгенько Ю.І. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та параолімпійського спорту в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту: 24.00.01. Київ, 2016. 19 с.

14. Євсєєва О. О. Інноваційна спрямованість соціально-економічного розвитку України / О. О. Євсєєва // Економічний простір : Збірник наукових праць. № 62. Дніпропетровськ : ПДАБА, 2012. С. 85 – 93.

15. Євсєєва О. О. Стратегічні напрями соціального розвитку, шляхи державного регулювання : монографія / О. О. Євсєєва. Київ : СПДФО Коваленко В. Ф., 2011. 524 с.

16. Єфремова І. І. Місцеві бюджети та бюджети місцевого самоврядування: проблеми правового визначення / І. І. Єфремова // Форум права. 2019. № 1. С. 157 – 161.

17. Журило О.М. Державне фінансування фізичної культури та спорту в Україні. [Derzhavne finansuvannja fizychnoji kuljturny ta sportu v Ukrajinі]. *Ekonomichnyj visnyk Universytetu*, №17/2, pp.261-264

18. Звіт про результати роботи Міністерства молоді та спорту України у

2020 році / М-во молоді та спорту України [сайт]. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/13138>. (дата звернення: 16.03.2021).

19. Згура С.О. Планування органами місцевого самоврядування побудови системи фізичної культури і спорту в територіальній громаді. *Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія «Право»*. 2012. Вип. 1. С. 45–52.

20. Іванов О., Іванченко Ю. Оптимізація розподілу фінансових потоків у спортивній організації. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні пролеми фізичного виховання і спорту*. 2003. № 18. С. 66–72.

21. Кінаш І.П. Програмно-цільовий метод як цільовий інструмент розвитку матеріально-технічної бази соціальної сфери України. *Фінансовий простір: міжнар. наук.-практ. журнал*. 2015. № 1. С. 160–162.

22. Козюра І.В. Роль та забезпечення діяльності центрів «спорт для всіх» на рівні територіальної громади в умовах децентралізації влади в Україні. *Теоретичні та прикладні питання державотворення*. 2018. № 23. URL: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/%D0%95-23.pdf> (дата звернення: 13.02.2021).

23. Коновалова І.В. Механізм державного управління регіональними соціальними програмами в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: спец. 25.00.02 «Механізми державного управління». Харків, 2011. 19 с.

24. Конович В.Г. Удосконалення державного управління у сфері фізичної культури і спорту при орієнтації на європейський вектор розвитку [Udoskonalennja derzhavnogho upravlinnja u sferi fizychnoji kuljturny i sportu pry orijentaciji na jevropejskij vektor rozvytku]. *Aktual`ni problemy` derzhavnogo finansuvannya*, №1(43), С. 426-431

25. Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012 – 2016 роки. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54/2012/1>

26. Концепція загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2018-2025 роки. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54/2012/1> (дата звернення: 23.09.2021).

27. Леонов Я., Завадська Н. Ефективний механізм ціноутворення на

продукт сфери послуг. *Слобожанський науково-спортивний вісник*. Харків: ХДАФК, 2011. № 4. С. 263–264.

28. Мічуда Ю. Програмно-цільове управління матеріально-технічною базою олімпійського та паралімпійського спорту в Україні: питання теорії / Ю. Мічуда, Ю. Довгенько // *Теорія і методика фізичного виховання і спорту*. 2005. № 4. С. 91–95.

29. Нікітенко С.В. Особливості фінансування фізичної культури та спорту в Україні [Osobly Osoblyvosti finansuvannja fizychnoji kuljтуры ta sportu v Ukrajinі]. *Derzhava ta regiony`*, 2016. №1 (53), С. 103-106

30. Обозна О.М. Розвиток фізичної культури і спорту як важливий напрям державної політики України щодо забезпечення здоров'я громадян. *Державне управління: теорія та практика*. 2014. № 2. С. 39– 44.

31. Павленко Ю. Спортивна карта України / Ю. Павленко. URL: <http://www.glavred.info/print.php?article=/archive/2006/05/17/124743-0.html>.

32. Петришин Д. Фінансово-економічна підтримка сфери фізичної культури і спорту. *Спортивна наука України*. 2015. № 2(66). С. 60–64.

33. Положення про організацію фізичного виховання і масового спорту в дошкільних, загальноосвітніх та професійно-технічних навчальних закладах України, <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0909-05>

34. Про забезпечення сталого розвитку сфери фізичної культури і спорту в Україні в умовах децентралізації влади: Постанова Верховної Ради України від 19.10.2016 № 1695-VIII. URL: http://www.ffu.org.ua/files/ndocs_1017.pdf.

35. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 р.: Постанова Кабінету Міністрів України № 115 від 1.03.2017 р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249793397>.

36. Про затвердження Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2017 р. № 115 / Кабінет міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/115-2017-%D0%BF> (дата звернення: 18.04.2021).

37. Про стан розвитку громадянського суспільства в Україні: доповідь

Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України.
URL: <http://www.niss.gov.ua/>.

38. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року від 09.12.2015 № 1320-2015-р [Pro skhvalennja Konceptiji Derzhavnoji ciljovoji socialjnoji proghramy rozvytku fizychnoji kuljтуры i sportu na period do 2020 roku (2015)]. Retrived from <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80>

39. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1320-р. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1320-2015-%D1%80>.

40. Про фізичні культуру та спорт: Закон України від 24.12.1993 № 3808-XII. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>.

41. Про фізичні культуру та спорт: Закон України від 24.12.2018 № 3808-XII. URL <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>. (дата звернення: 16.03.2021).

42. Програма розвитку фізичної культури та спорту в м. Вінниці на 2018-2020 роки [Proghrama rozvytku fizychnoji kuljтуры ta sportu v m.Vinnyci na 2018-2020 roky]. Retrived from <http://www.vmr.gov.ua/Branches/ContentLibrary>

43. Профессиональный спорт / под общей ред. С. И. Гуськова, В. Н. Платонова. К. : Олимпийская литература, 2007. 253 с.

44. Прядко В. В. Проблеми формування частини місцевих бюджетів та шляхи їх розв'язання / В. В. Прядко // *Науковий вісник Буковинської державної фінансової академії*. 2010. № 1. С. 6 – 12.

45. Раделицький Ю. О. Місцеві бюджети в умовах поглиблення фінансової децентралізації в Україні: монографія. Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2018. 312 с.

46. Роменська К. М. Зарубіжний досвід удосконалення використання фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування / К. М. Роменська // *Вісник Дніпропетровської державної фінансової академії*. 2011. № 10. С. 35 – 39.

47. Сергеев А.Ю. Зарубіжний досвід державного регулювання сфери фізичної культури і спорту. *Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова*. Київ, 2015. Вип. 12. С. 105–109.

48. Сіренко Р. Розвиток фізичної культури і спорту як важливий напрям соціалізації студентської молоді / Р. Сіренко, О. Шукатка, Х. Лібович // “*Modern scientific achievements and their practical application*” (October 31, Dubai, UAE). *World science*. 2017. №11(27). Vol.4. P. 52–55.

49. Спортивна хартія Європи . URL: <http://lib.sportedu.ru/Press/SFA/1996N1/p14-17.htm>

50. Технології організації спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи в системі освіти України, URL: <http://sport.mdu.edu.ua/tmfks/wp-content/uploads/2018>

51. Ткачук І.Я. Відсоткова філантропія як метод залучення додаткових фінансових ресурсів громадськими організаціями України / І.Я. Ткачук // *Інноваційна економіка*. 2013. № 2(30). С. 298-303.

52. Ткачук І.Я. Фінансове забезпечення діяльності громадських організацій України : дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Ткачук Ірина Ярославівна; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 228 с.

53. Ткачук І.Я. Фінансове забезпечення діяльності громадських організацій України : дис. канд. екон. наук: 08.00.08 / Ткачук Ірина Ярославівна; Чернівецький національний університет ім. Юрія Федьковича. Чернівці, 2015. 228 с.

54. Ткачук Н. М. Фінансування бюджетних установ: теоретична сутність, форми і методи / Н. М. Ткачук, В. О. Кравчук // *Наука і економіка*. 2010. № 2 (18). С. 99 – 105.

55. Україна спортивна в цифрах і коментарях. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

56. Управління фінансовими ресурсами місцевого бюджету : монографія / Л. Ф. Кондусова, І. І. Нескородева, І. І. Алексєєнко, та ін. Х. : ХНЕУ, 2011. 268 с.

57. Федосов В. Бюджетний менеджмент : підручник / В. Федосов, В.

Опарін, Л. Сафонова. – К. : КНЕУ, 2004. – 864 с.

58. Фінансова звітність Комунального закладу «Вінницька обласна комплексна дитячо-юнацька спортивна школа»

59. Чугунов О. І. Бюджети місцевого самоврядування як інструмент соціально-економічного розвитку територій. *Економічний вісник університету*. 2014. Вип. 23 (1). С. 262—266.

60. Экономика физической культуры : учеб. пособ. / под общ. ред. В.Ж. Кузина. М., 2004. 496 с.

61. Яворська Л.М., Попадинець О.В. Соціалізація економіки та капіталу: причини, сутність, напрями і форми реалізації в Україні та світі. *Вісник Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого. Серія «Економічна теорія та право»*. 2013. № 2. С. 41–51. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnyua_etp_2013_2_6.pdf (дата звернення: 16.03.2021).

62. Alonso S. The Future of Representative Democracy / S. Alonso, J. Keane, W. Merkel. Edited by: Cambridge University Press. 2011. 328 p.

63. Bazenko V.A. Managing efficient development of physical culture and sport by local self-government. *New Insights in Public Administration: materials of Scientific Seminar of PhD Students*. (Odessa, December 3, 2015). Odessa: ORIPA NAPA, 2015. P. 8–11.

64. Bjerke O. Students' perceptions of competence for teaching physical education and its development over the course of one year in teacher education. *Responsibility, challenge and support in teachers' life-long professional development: thesis from 35th annual conference of the association for teacher education in Europe*, 2010. P. 169.

65. Bronikowski M. Zdrowie I Wychowanie Fizyczne – nowy swiatowy consensus (z polskiej perspektywy). *Wychowanie Fizyczne i Sport*. Warszawa: AWF, 2011. № 55(2). P. 123–127.

66. Codes Sportifs. Fédération Française de Boxe. URL: <http://ffboxe.com/rubriques.php?id=61&groupe=242> (дата звернення: 10.04.2021).

67. Gorzelak G., Zawalicska K. European Territories: From Cooperation to

Integration. Warsaw: Scholar, 2013. 320 p.

68. Kisiel K., Kisiel J., Janiak A. Struktura szkolenia i organizacji w chodzie sportowym w roku olimpijskim. *Міжнародні контакти між Україною та Польщею в спорті*. PWSZ Kalisz. 2013.

69. Parubczak Iwan. Świadomość narodowa i kultura narodowa w społeczeństwach transformacyjnych / Iwan Parubczak // Problemy polityczne i społeczne współczesnej azji. Toruń, 2017. S. 9–20.

70. Jafarzadeh, E., He, Shuquan (2019). The Impact of Income Inequality on the Economic Growth of Iran: An Empirical Analysis. *Business Ethics and Leadership*, 3(2), 53-62. [http://doi.org/10.21272/bel.3\(2\).53-62.2019](http://doi.org/10.21272/bel.3(2).53-62.2019)

71. The Magglingen Declaration and recommendations. Sport and development international conference. Magglingen, Switzerland, 16lh 18lh February 2003. 19 p.